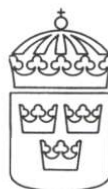

Riksdagens protokoll

1993/94:62

Torsdagen den 17 februari

Kl. 12.00–15.13

Protokoll
1993/94:62

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 februari.

*Svar på
interpellationer*

2 § Svar på interpellation 1993/94:81 om ökande segregation i skolorna

Anf. 1 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Johan Lönnroth har i en interpellation frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att motverka ökande segregation i Göteborgs och andra kommuners skolor.

Jag har i mitt svar utgått ifrån att det frågan egentligen behandlar är skolkostnaderna i vid mening, det nya bidragssystemet och dess effekter för elever med svårigheter.

Skolverket har i sin fördjupade anslagsframställning för 1994/95–1996/97 redovisat utvecklingen vad gäller kostnaderna för skolverksamheten. De kommunala resurser som avsätts till utbildning motsvarar i genomsnitt en tredjedel av de totala kostnaderna för kommunernas verksamhet. Drygt 70 % av kostnaderna gäller grundskolan. Mellan 1980 och 1991 ökade kostnaderna per elev i grundskolan med 25 %.

Från andra halvåret 1992 kan man konstatera att kommunernas verksamhetskostnader generellt minskat. De största neddragningarna sker inom gatuförvaltning, fritid och kultur. Men också skolkostnaderna minskar, samtidigt som antalet barn i förskole- och grundskoleåldrarna ökar. Variationerna mellan olika kommuner är stora och beror i första hand på strukturella faktorer.

Det säger sig självt att ekonomins nedgång innebär svårigheter i alla verksamheter. Däremot redovisar Skolverket, som granskat resursfördelningen till skolorna, inga större negativa effekter av det nya statsbidragssystemet vad gäller stödet till elever med särskilda behov. Det finns enligt Skolverket inte något som tyder på att det hittills har inträtt någon märkbar förändring av skolhuvudmännens möjligheter att ge elever med påtagliga svårigheter erforderligt stöd. Däremot finns det en risk för att elever med mindre synliga behov får försämrade möjligheter.

Det är viktigt att uppmärksamma de slutsatser som hittills kunnat dras.

Den förändrade ansvarsfördelningen inom skolan och ekonomins nedgång har inneburit stora förändringar och även påfrestningar på kommunernas styrnings- och ledningsfunktioner. Likväl anser jag att principen att kommunerna får ta det fulla ansvaret för resursfördelning, organisation m.m. medan staten anger de övergripande målen är riktig. Det är lokalt, nära verksamheten och i kontakt med dem som direkt berörs av beslutet det bästa underlaget för nödvändiga prioriteringar finns.

Det är också viktigt att övergången till det nya styrsystemet får ta sin tid och att kommunerna får arbeta vidare med de nya förutsättningarna inom de ramar skollag, skolförordningar och läroplan anger innan vi drar långtgående slutsatser om effekterna av det decentraliserade ansvaret. Kravet på likvärdig utbildning för alla elever gäller, liksom rätten till stöd för elever som behöver det, och jag utgår från att kommunerna uppfattat detta.

Skolverket ansvarar för tillsynen av skolverksamheten, och myndigheten avser bl.a. att under den närmaste treårsperioden analysera kommunernas resursfördelningssystem. Några särskilda initiativ för att utvärdera effekterna av det nya statsbidragssystemet m.m. behövs därför inte. Arbetet är redan i gång.

Anf. 2 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! I den allmänpolitiska debatten för en vecka sedan sade skolministern att det inte fanns tillräckligt underlag för att kunna bedöma effekten av hennes egen skolpolitik, bl.a. vad gäller beslutet att garantera privat-skolorna 85 % av kommunernas skolkostnad.

Det var förvånande att skolministern kunde säga detta efter besöket i Göteborg i januari. Beatrice Ask träffade då bl.a. Agneta Granberg, partikamrat till henne i Göteborg, och ansvarig för stadsdelsnämnderna. Jag undrar om inte skolministern då tog till sig den undersökning som har godkänts enhälligt av Göteborgs fullmäktige och som säger att när elever går över från en kommunal skola till en privatskola ökar kommunens kostnad med mellan 4 000 kr och 7 000 kr per elev.

Efter skolministerns besök har också stadskansliet i Göteborg undersökt läget generellt vad gäller grundskolans undervisningsresurser. Kostnaderna för den reguljära undervisningen inklusive stöd har räknat per elev reducerats med 16 % mellan 1989/90 och 1993/94. Kostnaderna för svenska 2 har minskat med 12 % och för hemspråk med 47 %. Det kommunövergripande stödet för barn med särskilda behov har minskat med ca 10 %. Minskningen av resurser är störst och ligger på mellan 25 % och 30 % i de stadsdelar som har hög andel invandrare och sociala problem. Segregeringen ökar således starkt och de verkligt dramatiska försämringarna kommer först nu och nästa läsår.

Efter skolministerns besök har också alla elever i stadsdelen Biskopsgården skolstrejkat en dag för att protestera mot beslutet att lägga ned Svartedalsskolan. Uppslutningen var total. Jag vill påminna skolministern om vad det här handlar om.

Man vill alltså lägga ned en skola med drygt 300 elever, där mer än hälften av eleverna på högstadiet är invandrare. De skall flyttas till två andra större skolor i stadsdelen med 58 % respektive 57 % invandrabarn på högstadiet.

Jag talade i dag på förmiddagen med en av lärarna på Svartedalsskolan. Hon berättade att eleverna på skolan just har fått fylla i önskemål om vilken skola de vill gå i till hösten. Nästan alla elever vill stanna. Men många säger att de kommer att flytta från stadsdelen om skolan läggs ned. Det är helt entydigt att det är de starkaste föräldrarna, alltså de med de högre inkomsterna, som har möjlighet att flytta och som kommer att flytta. Jag vill fråga skolministern: Har inte skolministern något som helst ansvar för nedläggningen av Svartedalsskolan och det som nu håller på att hända i stadsdelen Biskopsgården i Göteborg?

Beatrice Ask säger också i svaret till mig att ingenting tyder på att det inträffat någon märkbar förändring av skolhuvudmännens möjligheter att ge elever med påtagliga svårigheter erforderligt stöd. Man kan uppfatta detta som en ren oförsämdhet mot hennes egna partikamrater: Johnny Magnusson, kommunstyrelsens ordförande, och Agneta Granberg, alltså de politiker som styr i Göteborg. Menar Beatrice Ask att de här moderata kollegerna till henne skulle kunna ge barnen med särskilda behov betydligt mer stöd, men att de inte gör det på grund av inkompetens eller rent av ren dumhet?

Det är lokalt nära verksamheten och i kontakt med dem som direkt berörs av besluten som det bästa underlaget för prioriteringar finns, sade skolministern. I den allmänpolitiska debatten angrep hon också stadsdelsnämnderna i Göteborg. Det här fick jag inte riktigt att gå ihop. Innebär detta att hon erkänner att hennes egna borgerliga kolleger i stadsdelsnämnden i Biskopsgården inte har kontakt med dem som närmast berörs av de beslut man fattar? Inkompetensförklarar hon därmed också sina egna partikamrater, den borgerliga majoriteten i stadsdelsnämnden i Biskopsgården?

Jag frågade inte efter utvärderingarna av segregeringen. Jag frågade efter konkreta initiativ för att motverka segregationen. Och jag vill till sist ställa ett par frågor till: Har skolministern i den regering som talat om att skapa Europas bästa skola inget som helst ansvar för det som nu håller på att hända i den svenska grundskolan? Tänker inte skolministern ta några som helst konkreta initiativ?

Anf. 3 CHRISTER LINDBLOM (fp):

Fru talman! Låt mig börja med att kommentera begreppet segregering, som jag tycker används på ett mycket vårdslöst sätt i den politiska propagandan från vänstern och socialdemokraterna.

Det finns runt omkring i världen segregerade getton och slum, men det har vi faktiskt inte i Sverige. Ur Johan Lönnroths synvinkel är det förstås naturligt att i politiskt syfte använda ett så laddat uttryck som just segregering. Men jag tycker att det finns skäl att vända sig emot ett missbruk av detta.

En sak är att försöka göra politiska vinster, en annan är att ta ansvar för vilka signaler man sänder till elever, föräldrar, lärare och andra i främst de storstadsområden som genom tidigare bostadspolitiska beslut och samhällsplanering fått en social struktur som inte avspeglar ett genomsnitt av det svenska samhället.

Jag vill kommentera en del av de frågeställningar som Johan Lönnroth tar

upp i sin interpellation. Även om detta explicit handlar om Göteborg kan man ändå ta upp en del generella saker.

Det är alldeles självklart att varken jag eller mitt parti vill medverka till en medveten segregering av den svenska skolan. Det är naturligtvis inte fallet om begreppet definieras på ett trovärdigt sätt.

Även om ett område är socialt eller etniskt snedfördelat tycker inte jag om att använda termer som segregerat område eller segregerad skola, eftersom det ligger en stark värdeladdning i detta. Det för, som jag sade tidigare, tankarna till getto och annat. Många som bor i sådana områden, och trivs bra med det, känner sig naturligtvis sårade av ett vårdslöst hanterande av sådana uttryck.

Vänsterpartiet har aldrig accepterat statens nuvarande resurstilldelningssystem till kommunerna och förordar ständigt en återgång till sektorsbidrag till skolan med argumentet att det nuvarande systemet skapar nedrustning och misär. Det finns säkert snedfördelningseffekter i det kommunala utjämningsbidraget. Men det är inte alldeles enkelt att särskilja vad som är systemeffekter och vad som orsakas av den allmänna ekonomiska krisen. Medel till skolan kommer dels från staten, dels från kommunen. De kommunala prioriteringarna tänker jag självklart inte sätta mig till doms över från den här talarstolen, även om jag liksom andra naturligtvis ser förbryllande exempel från en del kommuner. Men jag ser också många exempel på hur man faktiskt prioriterar skolan i ett trängt ekonomiskt läge.

Fyrkantiga skolpengssystem som inte tar hänsyn till skolors olika förutsättningar eller elever med särskilda behov kan jag inte på något sätt försvara. Kapitationssystem med ett grundbelopp och därtill förstärkningsresurser efter behov kan däremot vara en alldeles utmärkt ersättningsprincip.

Finns det då ett direkt och enkelt samband mellan ekonomiska resurser och den enskilda skolans kvalitet eller effektivitet? Det är naturligtvis inte så enkelt.

Det ligger en stor fara i, menar jag, att skylla alla eventuella bekymmer i dagens skola på medelsbrist och besparingar. Vi behöver en levande debatt om organisation, pedagogisk förnyelse och kompetensutveckling, om professionalism, förhållningssätt och målsättning inom skolan. En ensidig fixering vid pengar och nedskärningar skymmer den debatten. Utan att på något sätt förringa problemen med nedskurna resurser vill jag ändå tro att knappheten faktiskt kan vara uppfinningarnas och nytänkandets moder även i skolan.

Det finns ingen entydig bild av att den enskilda skolans kvalitet skulle ha ett direkt samband med dess lokalisering. Skolans kvalitet bestäms av flera andra faktorer. Jag vill ta upp några synpunkter som Lennart Grossin på pedagogiska institutionen vid Stockholms universitet presenterade för ett par år sedan i en sammanfattning av forskning baserad på studier av vad som utmärker framgångsrika skolor utifrån pedagogiska och sociala aspekter.

Det finns, säger han, undersökningar som har konstaterat större effekter av skoltillhörigheten än av elevernas etniska eller sociala bakgrund och tidigare kunskaper. En bra skola kan lyfta elever med sämre grundförutsättningar, medan en ineffektiv skola kan sabotera elever med goda förutsättningar.

Man kan mäta skoleffekter såväl på baskunskaper som på trivsel, självkänsla och kreativitet.

Exempel på egenskaper och handlingsmönster i den goda, effektiva skolan uppger han vara att man prioriterar skolans kunskapsmål. Man har höga förväntningar på eleverna utifrån lärandets glädje, uppmuntran och belöning, återkommande utvärdering, ett tydligt och demokratiskt ledarskap, ordning och reda utan förtryck, respekt och ömsesidigt förtroende mellan lärare och elever, en engagerad och interaktiv pedagogik och en växling mellan klassundervisning och individualisering. Det finns alltså en hel rad karakteristika som är väl värda att ta vara på.

Vad jag vill peka på är att debatten om ekonomiska besparingar som enda faktor för bristande likvärdighet i den svenska skolan är alltför ensidig. Det finns andra mycket viktiga faktorer som inte specifikt är beroende av ekonomiska resurser. De skall mera ses som ett tänkande, ett förhållningssätt som har med lärandets glädje och kultur att göra. Mycken god undervisning och mycket lärande kan ske under betydligt hårdare ekonomiska villkor än dem som den svenska skolan lever under i dag.

Jag har tidigare nämnt vikten av ett tydligt pedagogiskt ledarskap och ett pedagogiskt nytänkande. Vi som nation satsar kanske mer än något annat land på skolan. Det är viktigt att ha med detta i debatten därmed inte sagt att jag skulle bagatellisera verkningarna av tuffa lokala besparingar. Om det vore så, att den ekonomiska faktorn var den enda, skulle man i väldigt många länder ha en fullständigt undermålig undervisning, men det har man faktiskt inte.

Anf. 4 BJÖRN SAMUELSON (v):

Fru talman! Som utbildningspolitiker måste man alltid ha klart för sig att alla missförhållanden i skolan eller saker som man skulle vilja ställa till rätta inte enbart beror på skolans egen verksamhet, utan de är beroende av andra samhälleliga faktorer såsom arbetslöshet och annat.

Det är klart att vi från Vänsterpartiet lägger fram förslag som handlar om skolans arbete och dess förutsättningar att utveckla det pedagogiska och organisatoriska arbetet. Detta vill jag säga med anledning av det senaste anförandet. När vi från Vänsterpartiet lägger fram förslag till riksdagen om att öppna skolan och dess verksamhet mot samhället i övrigt är ju de andra partierna, inklusive Folkpartiet, beredda att avslå dem.

När jag har läst statsrådet Asks svar på Johan Lönnroths interpellation har jag funderat över vilket perspektiv jag skall lägga på svaret och hur jag skall förstå det. Svaret är ju i stort sett intetsägende. Dessutom är det, om det nu är möjligt, motsägelsefullt. Det bortser från vissa faktorer av vilka jag vill ta upp ett par tre stycken.

Statsrådet säger att mellan 1980 och 1991 ökade kostnaden per elev i grundskolan med ca 25 %. Samtidigt minskade ju den statliga andelen av den totala skolkostnaden. Det innebär att det inte enbart är den borgerliga regeringen som är skyldig till de förhållanden som nu råder. Detta vill jag ha sagt. Också den tidigare socialdemokratiska regeringens företrädare bör ha detta i minnet när de deltar i en debatt av det här slaget.

Vidare säger statsrådet att det är lokalt, nära verksamheten och i kontakt

med dem som direkt berörs av besluten som det bästa underlaget för nödvändiga prioriteringar finns. Hur stämmer det med det förhållandet att man nu föreslår en neddragning av hemspråksundervisningen i skolan med 120 miljoner kronor – 120 miljoner kronor av de 318 miljoner kronor som återstår av anslaget till hemspråksundervisning, om man räknar bort studiehandledning och anslaget till nordiska språk? Hur stämmer ett sådant uttalande med förhållandet att regeringen hårdnackat står fast vid att anslaget till privatskolor minsann skall vara 85 % av den genomsnittliga elevkostnaden?

Om jag vore elev i grundskolan eller i gymnasieskolan, skulle jag ställa mig väldigt frågande till det svar som Johan Lönnroth har fått. Statsrådet tar ju inte till sig tidigare rapporter och den opinion som har funnits från 1985 och framöver från lärarfack, elevorganisationer osv. Hon kan inte se att det finns en utveckling som är oroande och som kan betecknas som en ökande segregering inom skolan. Detta är väldigt märkligt. Ett partis företrädares förmåga att kunna se orättvisor och dåliga förhållanden i skolan beror tydligen på om de befinner sig i opposition eller inte. Så får det inte vara. Det betyder att deras förmåga till kritisk analys står i direkt proportion till väljarunderlaget. Det vore skrämmande om fördumningen ökar med antalet fler röster som man får.

Det finns en social segregation. Det finns skolor som snart inte har en svenskfödd elev. Detta är segregation. Vi borde ta in varje detaljinformation om att det finns tydliga tendenser till segregation och slå larm och agera utifrån detta, om vi har ett nationellt ansvar för skolan och om vi verkligen i sann västerländsk humanistisk anda och med substantiell kristen etik vill ha en likvärdig skola.

I en frågedebatt då jag tog upp frågan om avgifter i skolan och pekade på deras segregeringade funktion sade statsrådet att hon var beredd att bevaka och följa upp frågan. Därför är detta interpellationssvar något förvånande. Jag tycker att en väg vore att snabbt tillsätta en parlamentarisk delegation som finge i uppgift att se om det finns tendenser till eller klara tecken på en ökande segregering inom skolan och att snabbt lägga fram förslag om åtgärder som skulle motverka denna utveckling. Jag vill då fråga statsrådet om också regeringen skulle kunna känna sympati för en snabb och konkret åtgärd.

Anf. 5 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! På 50-talet när jag växte upp och gick i skola på Hisingen i Göteborg fanns det många barn. Vi gick i enhetsskola. Hisingen var ett försöksområde, en föregångare till den demokratiska skolan, grundskolan, en skola för alla. Vi kände att vår utbildning var bra och att den var likvärdig.

I dag är verkligheten i Biskopsgården en annan. Segregationen ökar. Det visar bl.a. Lärarförbundets utredning. Ändå tar den inte upp alla segregationsfaktorer.

Det är många faktorer när det gäller Biskopsgården som spelar roll när man skall mäta segregationen. Man har en högre arbetslöshet och ett högre socialbidragstagande. Man har bl.a. låg utbildningsnivå, dålig studiemotivation och läs- och skrivsvårigheter. Men detta är inga oöverstigliga problem. De går att lösa, om man får ett nytt resursfördelningssystem, både kommu-

nalt och rikspolitiskt. Det skall dessutom vara ett system som tar hänsyn till behoven.

Beatrice Ask angrep mig och den socialdemokratiska Göteborgsbänkens skolmotion angående skolpeng i förra veckans allmänpolitiska debatt. Hon sade att det inte finns några belägg för att segregationen har ökat, att skolan är en kommunal fråga och att Göteborgs problem beror på statsdelsnämnderna. Moderaterna var emot den reformen. Men hur är det egentligen?

I 1991 års valrörelse sade moderaterna att det är framtidstro och optimism som skall breda ut sig i storstäderna, inte armod och stagnation. Man riktade in sig på storstädernas ekonomiska problem och sade att storstäderna saknade kompetent ledarskap. Storstäderna hade utsatts för en negativ särbehandling av den socialdemokratiska regeringen och den socialistiska majoriteten i riskdagen. I stället utlovade man en konsekvent politik som skulle ta hänsyn till storstädernas speciella förutsättningar. Moderaterna har insett att storstadsregionerna är Sveriges ekonomiska motorer. Det går inte att strypa storstäderna och tro att utvecklingen och tillväxten därmed flyttas till andra delar av Sverige. Därför måste en kommande borgerlig regering ta bort alla hämskor på storstäderna.

Detta var det budskap som skulle locka väljarna att lägga sina röster på det moderata alternativet. Dessutom utlovade man skattesänkningar. Då var storstädernas problem en rikspolitisk angelägenhet, men nu är det plötsligt en kommunal fråga. Saken är emellertid den att detta hör ihop. Statliga åtgärder, regeringens beslut och förmåga att fatta beslut drabbar kommunerna så, att nedskärningar blir nödvändiga. Det är många försämringar som har drabbat Göteborg. Det är försämringar från den socialdemokratiska regeringens tid och också väldigt mycket försämringar från den här regeringens tid. Detta måste rättas till, och det kan man göra genom ett kommunalt skatteutjämnningssystem, ett nytt system som bl.a. innefattar de åtgärder och förslag till ändringar som finns i Strukturkostnadsutredningen.

Moderaterna i Göteborg var emot SDN, dvs. statsdelsnämnder. Nu driver man frågan om en nedläggning. Man använder forskningsrapporter som belägg för sin kritik. Men sanningen är att reformen enligt rapporterna inte har lyckats vidga närdemokratin och medborgarinflytandet. Det är allvarligt i sig, men man har lyckats att spara på ett effektivt sätt. Missnöjet är dock störst i de resurssvaga områdena, som vi bl.a. diskuterar här i dag. Forskarna kritiserar just resursfördelningen och efterlyser ett system där behoven beaktas. Orsaken till problemen är att man inte har tagit hänsyn till de olika faktorer som jag tidigare beskrev när man har fördelat resurserna. Lösningen är därför inte att, som moderaterna vill, ta bort statsdelsnämnder utan den är att ändra resursfördelningssystemet, precis som vi socialdemokrater vill.

Överkompensationen till privatskolorna är ju det som snedvrider fördelningen, precis som Johan Lönnroth beskrev här. Friskolorna borde i stället ha ett bidrag som står i förhållande till deras utbildningsåtagande. Vi socialdemokrater vill ha en likvärdig skola med samma villkor och möjligheter för alla elever, vare sig eleven har valt en privatskola eller en näraliggande kommunal skola.

Prot. 1993/94:62
17 februari 1994

*Svar på
interpellationer*

Anf. 6 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är angeläget att vi här i Sveriges riksdag, som i alla andra politiska församlingar, talar om verkligheten, och i det här fallet den verklighet som eleverna möter i skolan.

En del säger att det inte finns någon segregation, så det skulle vi inte behöva att tala om. Jag hävdar att det finns en segregation. Den är ett faktum för väldigt många elever.

Beatrice Ask, och för den del också andra statsråd, brukar skylla bekymren på den tidigare socialdemokratiska regeringen. Man säger att det här är vårt fel. Jag tycker att det är en ofruktbar diskussion. Det har begåtts misstag under den här regeringen, under den förra regeringen och också under den förra borgerliga regeringen. Men det är inget argument för att fortsätta vidare med en politik som förstärker segregationen och bidrar till att skolan blir en del av det tudelade Sverige, som vi nu kan se fler och fler exempel på. Tvärtom borde det vara en angelägen uppgift för varje politiker som vill hävda att grundskolan för alla elever skall vara den likvärdiga skolan dit alla elever har rätt att komma och ställa krav på den allra bästa undervisningen. Det vore en angelägen uppgift för oss allihop att se till att det vidtas åtgärder som minskar segregationen, som gör att svenskarna återigen blir ett folk med samma förutsättningar och villkor i stället för ett folk som tvingas att leva i ett tudelat samhälle.

Det finns viktiga nationella mål för skolan fastslagna. Likvärdigheten är ett av de allra viktigaste. Skolan skall vara till för alla. Det får absolut inte gå förlorat i decentraliseringen. Det finns inte heller någonting i decentraliseringstanken som gör att vi måste släppa på kraven på likvärdighet. Det är vårt uppföljningsansvar. Vi har alltså en plikt att diskutera dessa frågor i riksdagen.

Under de år som Beatrice Ask har varit skolminister har det varit märkbart svårt att få in henne i den här diskussionen och att få moderna uppgifter till underlag för en diskussion om situationen i skolan. Det som har kommit fram handlar framför allt om tiden före de mycket dramatiska förändringar som har skett under de allra senaste åren. Som Johan Lönnroth påpekade är det intressant att få veta vad som händer nästa år, för det räcker ju inte med det som har gjorts. Detta fångas alltså inte upp i redovisningarna.

I dag finns många samverkande faktorer, faktorer som drar åt samma håll. Jag menar att de här drar åt fel håll, mot en större segregering. Det är fråga om mycket kraftiga besparingar – skolministern har i sitt interpellationssvar erkänt att det är på det sättet – som innebär större klasser, färre grupptimmar, färre specialläraresatser, mindre elevvård och en rad annat som naturligtvis påverkar de enskilda elevernas möjligheter att få en bra undervisning.

Det är också fråga om det resursfördelningssystem som nu används i allt fler kommuner, vilket brukar kallas för skolpeng – en nära nog lika stor peng för alla elever. Ingen hänsyn tas till att barn är olika och har olika behov.

Det är också av betydelse att denna riksdag har fattat beslut om principer för fördelning av statsbidrag och kommunala bidrag till fristående skolor, som spiller över på kommunernas resursfördelningssystem. Det är litet förvånande, tycker jag, när skolministern säger att det är lokalt, nära verksamheten och i kontakt med dem som direkt berörs av besluten som det bästa

underlaget för nödvändiga prioriteringar finns. Är skolministern, med tanke på det svaret, beredd att nu föreslå den ändring som vi hela tiden har hävdat är nödvändig, så att kommunerna också får ansvaret för resurstilldelningen till de privata skolorna?

Det är nu viktigt att använda alla till buds stående medel för att vända utvecklingen så att vi återigen drar åt rätt håll. För det krävs åtgärder i denna riksdag och åtgärder ute i kommunerna. Som underlag för detta har vi socialdemokrater föreslagit att man skyndsamt skall ta fram ett brett underlag för debatten, att Skolverket får i uppdrag att göra en utvärdering med hänsyn tagen till alla de organisatoriska förändringar samt resursfördelnings- och resurstilldelningsförändringar som kommunerna har utsatts för.

Skolministern säger i sitt svar att det hittills inte har varit några större negativa effekter av det nya statsbidragssystemet. Hon säger också att förändringarna i kommunernas resursfördelning inte har medfört några påtagliga svårigheter för elever med stora handikapp men att elever med mindre synliga behov får försämrade möjligheter. Vilka negativa effekter har skolministern uppmärksammat? Vilka åtgärder vill hon vidta för att komma till rätta med dessa? Vilka åtgärder vill skolministern vidta för att också elever med mindre synliga behov skall skyddas mot försämringar?

Anf. 7 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Christer Lindblom förde ett intressant resonemang om ledarskapet i skolan, vilket är viktigt. Men det är inte det som den här debatten handlar om. Den handlar om de systematiska förändringar som sker och om en fortgående segregation i skolan.

Christer Lindblom sade också att vi inte har segregation i Sverige. Det är riktigt, Christer Lindblom, att vi inte har slum eller getton. I ett internationellt perspektiv har den svenska samhällsplaneringen varit utomordentligt framgångsrik. Men det finns segregation och stora skillnader mellan bostadsområden. För att en nation skall kunna undvika segregation krävs mycket medvetna politiska insatser.

Den borgerliga regeringen har avhänt oss bostadsförmedling, samhällsplaneringsinstrument, bostadsfinansieringsinstrument och andra instrument som kan motverka segregationen. Risken är uppenbar att vi får en ytterligare kraftig förstärkning av segregationen i vårt land.

Ett av de allra viktigaste instrumenten för att motverka segregation är den likvärdiga skolan. Den är viktig därför att den gör att medborgare från alla samhällsgrupper kan välja att bo i olika bostadsområden. Skolan är ju så viktig för föräldrar och barn. Dessutom är den utomordentligt viktig för att barn med olika behov skall få en chans i livet till likvärdiga villkor. Därför spelar just en likvärdig skola en avgörande roll i kampen mot segregationen.

Vill vi ge alla barn samma chans i samhället måste skolan vara kompensatorisk. Därför måste de skolor som har de största behoven också få de största resurserna. Detta är avgörande för att alla ungdomar på lång sikt skall få en chans i arbetslivet. Det är också av ett mycket stort demokratiskt värde att vi har skolor där barn från olika miljöer och barn med olika erfarenheter möts. För att motverka segregationen i skolan måste vi som föräldrar veta att närmaste skola är bra, och samhället måste medvetet kompensera de sko-

lor som har större problem än andra. Nu sker en utarmning, speciellt av skolor i miljonprogramsområdet. Det beror dels på generella nedskärningar, dels på kommunala prioriteringar som innebär nedskärningar vilka drabbar de mest utsatta områdena hårdast. Detta är så allvarligt att det borde föranleda uppmärksamhet från skolministerns sida.

Vi börjar att få konkreta exempel, även om Skolverkets utvärderingar inte är klara. Från Göteborg kommer ett stort antal exempel. Även från Järfälla har exempel redovisats. Sollentuna har infört ett skolpengssystem, där 95 % av resurserna skall fördelas generellt. Från Malmö kommer rapporter om att andelen invandrabarn i vissa skolor har fördubblats. Detta borde vara så alarmerande att det leder till tydliga och kraftfulla markeringar från skolministerns sida. Det går inte att sitta stilla och säga: Vi avvaktar Skolverkets utvärderingar.

Det är bråttom, för när en segregationsspiral tar fart finns risken att den befästs. Jag måste allvarligt fråga: Ser inte skolministern några problem här? Är inte skolministern redan nu beredd att göra markeringar? Ser inte skolministern också att regeringen har ett delansvar i detta genom den signal som skolpengen till friskolorna har gett – även om den inte är den avgörande faktorn – om att 85 % skall ges generellt och utan prövning och som ändå har påverkat åtminstone borgerliga politiker i kommunerna och lett till att synen på behovsfördelningen inte är densamma som tidigare?

Det andra är den mycket tydliga markering av kundperspektivet som görs från regeringens sida. Kundperspektivet vid val av skola överordnas kraven på likvärdighet. Skolministern säger i olika sammanhang att man, om en skola blir för dålig, får välja bort den. I stället borde hon säga: Vad skall vi göra för att alla skolor skall vara bra och för att föräldrarna tryggt skall kunna veta att barnet, om det går i närmaste skola, får en bra utbildning? Om vi inte kan garantera detta kommer det att innebära att de föräldrar som har en reell valfrihet väljer bort den närmaste skolan, även om de skulle vilja ha sina barn där. De väljer kanske bort skolan, och om de har resurser kanske de också väljer bort bostadsområdet. Därmed förstärks segregationen, och vi får ett tudelat samhälle.

Anf. 8 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag inte delar uppfattningen att vi låter något slags kundperspektiv överordnas ansvaret för att skapa en likvärdig utbildning i alla skolor i landet. Tvärtom markeras den likvärdiga skolan på ett mycket tydligt sätt i den läroplan som vi här i riksdagen har fattat beslut om.

Av läroplanen framgår, vilket ledamöterna skulle ha funnit om de hade haft vänligheten att läsa propositionen, att en likvärdig utbildning inte innebär att skolans resurser skall fördelas lika per elev. Jag tycker att det är en ganska självklar slutsats. Men det är att gå litet väl långt när man, som många ledamöter nu gör, säger att vi inte kan ge kommunerna ansvaret för fördelningen av deras resurser.

Ansvaret för skolan när det gäller att genomföra och organisera verksamheten har kommunerna. Riksdagen har fattat beslut om detta. Vi har också fattat en rad andra beslut, t.ex. om skollagen, förordningar och annat som

gäller för skolorna i kommunerna och som kommunerna skall följa. Det är viktigt att vi ser till att de här reglerna följs och att vi utvärderar reformer.

Vi har en myndighet, Skolverket, som skall arbeta med uppföljning. Det har också viktiga uppgifter när det gäller utvärdering. I den här diskussionen uppfattar jag en bristande vilja att faktiskt kräva ett gediget underlag för att mycket långtgående slutsatser skall kunna dras.

Jag tycker t.ex. att flera ledamöter drar en långtgående slutsats när de säger att man bör avskaffa det kommunala utjämningsbidraget och ta tillbaka bidrag i form av sektorsbidrag eller specialdestinerade bidrag. Jag har inte uppfattat att den här "stämningen" finns i några motioner här i riksdagen, men det är intressant att notera detta.

Verksamheten i enskilda kommuner är naturligtvis utomordentligt viktig, och i år kan vi inte vänta på underlag. Vi tvingas att gå in och göra snabba åtgärder. Det är bl.a. därför som Skolverket har en fältorganisation. Vi har kontinuerliga och snabba kontakter, reser runt och besöker många skolor. Det är därför som jag många gånger har varit i Göteborg.

Jag skulle vilja säga till Johan Lönnroth att jag med anledning av hans interpellation har tagit del av stadskansliets rapport och att jag har läst rapporter från Lärarförbundet och Hem och skola. En sak som jag har konstaterat och som nu diskuteras i Göteborg är att man inte är helt överens om alla slutsatser, även om man i fråga om många viktiga slutsatser ligger nära varandra.

Jag tycker att detta är viktigt att följa och att dra slutsatser av, men jag tänker inte stå i riksdagens talarstol och ha synpunkter på hur enskilda politiker eller kommuner skall agera. Jag utgår nämligen från att den lokala demokratin i Göteborg är sådan att man också läser de egna utredningarna och rapporterna och drar slutsatser därav. I kommun efter kommun ser vi att man inte bara hittar på egna fördelningssystem, utan att man följer upp, justerar och förändrar dem, därför att de kan ha varit kantiga, felaktiga eller missriktade.

När det gäller situationen i Göteborg framgår det väldigt tydligt, av den rapport i serien av stadsdelsnämndsrapporter som kom häromdagen och som sju forskare har tagit fram, att stadsdelsnämndsreformen är ett stort bekymmer i Göteborg. Marianne Carlström var inne på skillnaden mellan situationen på Hisingen för ett antal år sedan och i dag. Det har påpekats lokalt att gränsdragningen och stadsdelsnämndernas utformning har blivit ett stort bekymmer. Det noteras i rapporten.

Men som skolminister kan jag inte kräva att Göteborg avskaffar eller förändrar sin stadsdelsnämndsorganisation. När det gäller den här rapporten, liksom andra rapporter, är det uppenbart att konstruktionen har inneburit svårigheter för vissa stadsdelar och att det inte minst märks på en del skolor.

Beträffande de minskade resurserna till skolorna i Göteborg under de senaste åren skiljer det ett antal procent. Jag tycker också att det i den här salen, i ärlighetens namn, skall sägas att man i Göteborg har tillfört skolverksamheten ganska substantiella medel för att komma till rätta med en del kantigheter. Det gör naturligtvis att neddragningen är besvärlig i alla stadsdelar. Likväl har neddragningen mildrats genom fattade beslut.

Flera ledamöter har här sagt att vi måste komma med snabba insatser, att

vi inte kan vänta på Skolverket osv. Eva Johansson sade att det är svårt att få fram några uppgifter om skolan. Det är ett märkligt uttalande från en ledamot i utbildningsutskottet, eftersom det är första gången som vi har fått en samlad nationell utvärdering där skolornas ekonomi, fördelningen mellan olika anslag, kvaliteten i undervisningen i förhållande till målen, och mycket annat presenteras på ett sammanhållet sätt. Det följs upp i Skolverkets fördjupade anslagsframställan där man beskriver vad man tänker göra. Vi kommer också att till våren här i riksdagen presentera en utvecklingsplan för skolan.

Det är första gången som något sådant sker. Därför tycker jag att det är märkligt att man säger att man inte har fått uppgifter. Om man behöver få uppgifter ännu snabbare bör man, som jag har gjort, ringa till Göteborgs kommun eller vilken kommun det nu gäller. Då får man ju lokala uppgifter. Det kan vara svårt att få detta generellt.

Jag tror ändå att vi här i riksdagen måste se på resursfördelningen över hela landet när det gäller skolan. Jag konstaterar att det underlag som vi i dag har visar att det har skett en neddragning på grundskolans område. Det är naturligtvis bekymmersamt. Det visar också att uppgifter om de stora bekymmer och generaliseringar som förekommer i den här debatten inte är riktigt korrekta.

Anf. 9 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Beatrice Ask vill inte tala om hur enskilda politiker skall agera. Det har jag förståelse för. Vad jag begär är att skolministern tar en del av ansvaret för det som håller på att hända med skolorna i Göteborg och att skolministern hjälper Göteborgs kommunpolitiker att fatta vettiga beslut.

I stadskansliets rapport är man litet oenig om en del detaljsiffror. Men det råder ingen oenighet om att kostnaderna per elev ökar när eleven flyttar från kommunens skola till en privat skola. Då handlar det om en ökning på flera tusen kronor. Några säger att kostnaderna ökar med 4 000 kr och andra säger att de ökar med 7 000 kr per elev. Det gäller alltså stora summor och en ren och skär omfördelning – till nackdel för de elever som har problem och som återfinns i de hårdast drabbade stadsdelarna, men till fördel för elever som går i privatskolor och vars föräldrar i genomsnitt har det bättre ställt på olika sätt och högre inkomster.

En del moderater försöker skylla problemen på stadsdelsnämnderna. Men det är, för att använda det begrepp som förekom i den allmänpolitiska debatten, populism. Det finns problem med stadsdelsnämndsreformen. Marianne Carlström har varit inne på den saken. Men de undersökningar som forskare har gjort visar också entydigt att reformen faktiskt har varit framgångsrik när det gäller förmågan att spara effektivt och att minska byråkratin.

Den grundläggande problematiken handlar om den övergripande politiken gentemot kommunernas ekonomi. I år minskar de statliga bidragen till kommunerna, inklusive de från socialförsäkringssektorn, med 13 miljarder kronor. Det är ungefär 17 % av de samlade bidragen. Jag tror att det är ca 5 % av den totala kostnaden för den kommunala verksamheten.

Jag undrar om skolministern själv skulle klara av att göra en sådan ned-

dragning på sitt eget departement. Man kan inte skjuta ifrån sig ansvaret. Som medlem i regeringen har skolministern ett delansvar för de beslut om statsbidragen som regeringen har fattat. Jag återkommer till Christer Lindblom i mitt sista inlägg.

Prot. 1993/94:62
17 februari 1994

*Svar på
interpellationer*

Anf. 10 CHRISTER LINDBLOM (fp):

Herr talman! Inger Lundberg sade att jag pratade om någonting som debatten inte handlade om. Jag är ledsen om jag har uttryckt mig så oklart. Jag talade om den likvärdiga skolan, kvaliteten i skolan och om att detta inte enbart har ett samband med hur mycket pengar man har. Det handlar om ytterligare en dimension. Om man bara pratar om att det beror på pengar så skymmer man en dimension, nämligen kvalitetsdimensionen i stort. Det är därför som jag är med i den här debatten.

Eva Johansson sade att det kvittar vad jag säger därför att segregationen ändå finns. Jag är medveten om att segregationen finns.

Vad jag sade var att framför allt de människor som bor i områden som kallas för segregerade, och som också är segregerade, i många avseenden lider av detta. Man säger: Jag bor här ute, och jag vet att det finns många invandrare här. Men jag trivs här, trots att jag inte borde göra det. Politikerna säger ju att det här är ett segregerat område och att man därför egentligen inte skall kunna trivas här.

Vi politiker får akta oss när det gäller detta med semantiken och nomenklaturen.

Självklart finns segregationen i nämnda betydelse. Den har alltid funnits och kommer förmodligen alltid att finnas i och med att vi inte överallt exakt kan styra den totala fördelningen av människor. Framför allt handlar det, som flera här har varit inne på, om bostadspolitik.

Eva Johansson säger att risken finns att vi får ett tudelat samhälle, något som naturligtvis ingen vill ha. Jag skulle vilja ansluta mig till det resonemanget genom att säga att Eva Johansson talar med "tudelad" tunga om friskolorna. Hon säger: Det är klart att man skall ha valfrihet. Det var vi som införde valfriheten – detta sades häromdagen. Men samtidigt säger hon att man inte skall få välja hur som helst, därför att det då uppstår effekter som inte kan styras.

Jag menar att man antingen får välja eller också får man inte välja. Dessutom måste det till regler om hur mycket man får välja.

En annan sak som jag inte heller riktigt förstår är det som Eva Johansson sade om ersättningen till friskolorna. Om man har en ersättning till friskolor, oavsett hur stor den är – vi kan diskutera om den skall vara 50 %, 85 % eller 150 % – spelar ingen roll. Den springande punkten är i stället: Hur skall man kunna ersätta friskolor utan att det så att säga spiller över på kommunens resurstilldelningssystem? Finns det i Eva Johanssons föreställningsvärld någon annan hink att hämta pengar ur, eller vad menas?

Björn Samuelson sade att vi har motsatt oss hans eller Vänsterpartiets förslag om att skolan skall öppnas mot samhället. Jag skulle vilja att det exemplifieras. Ärligt talat förstår jag inte riktigt detta.

Vidare tror jag att det är viktigt att konstatera att detta med segregerade områden, om vi nu skall använda det begreppet, inte är liktydigt med dåligt

fungerande skolor. Det finns faktiskt utomordentliga skolor t.ex. i Hudinge, som annars har en stark snedfördelning vad gäller invandrare. Det finns t.o.m. alldeles utomordentliga skolor i Rosengård i Malmö, som i övrigt är ett utskäligt område.

Anf. 11 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! För ett och ett halvt år sedan fick vi ett pressmeddelande från Utbildningsdepartementet där skolminister Beatrice Ask mycket bestämt uttalade sig mot att en rektor i en svensk skola inte tyckte att barnen skulle få sjunga "Du gamla, Du fria" på examen. Jag tycker också att barnen skall få göra det. Men på något sätt är det kanske inte den allra allvarligaste frågan att reagera på.

Den skolminister som säger att hon icke reagerar på prioriteringar som drabbar utsatta barn i olika bostadsområden och som icke vill göra några markeringar när det gäller kommunernas prioriteringar, därför att hon inte vill lägga sig i enskilda ärenden, är tydligen ändå beredd att uttala sig om huruvida man i enskilda skolor skall få sjunga "Du gamla, Du fria" eller inte. Frågan är i stället *när* skolministern reagerar. Jag tycker att det är okej att reagera på "Du gamla, Du fria". Men reagera framför allt när en skola riskerar att fara illa och gör markeringar när det i kommunerna sker prioriteringar som står i strid med läroplanens krav på likvärdighet!

Det råder inget tvivel inom den socialdemokratiska gruppen. Vi tycker alltså att det skall vara ett generellt statsbidrag till kommunerna. Det är bra, därför att det är i kommunerna som de bästa prioriteringarna görs. Men riksdagen skall sätta upp mål för dessa prioriteringar. I de målen ingår bl.a. kraven på en likvärdig skola och på kompensatoriska insatser för de barn och de bostadsområden som bäst behöver skolans insatser.

När det finns tendenser till att prioriteringar sker från andra utgångspunkter är det rimligt att skolministern reagerar – ja, då är skolministern skyldig att reagera och att göra markeringar i debatten som kan påverka också de borgerliga politikerna ute i landet.

Jag är övertygad om att kommundelsorganisationen kan vara en mycket stark organisation när det gäller att komma till rätta med segregationen och att stötta de bostadsområden som har det största behovet av insatser. Vad som då är nödvändigt är att de centrala politikerna i respektive kommun gör sådana fördelningar mellan de olika stadsdelarna som gör det möjligt för stadsdelspolitikerna att göra kompensatoriska insatser.

För att detta skall kunna åstadkommas krävs det att riksdagen är tydlig och står fast vid att vi i Sverige skall ha en likvärdig skola. Det är också viktigt att vi inte har en skolminister som i olika sammanhang säger: Blir en skola för dålig får väl föräldrarna lämna den.

Alla barn i Sverige har rätt att känna att närmaste skola är en bra skola!

Anf. 12 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tycker nog att Beatrice Ask skall läsa den framlagda forskarrapporten en gång till. Stadsdelsnämnderna är nämligen inte orsaken till problemen i Göteborgs kommun. Den ekonomiska situationen i Göteborg är allvarlig och beror bl.a. på rikspolitiska beslut. Det måste kompenseras.

I Göteborg får vi faktiskt inte ens höja skatten. Men medborgarna ser gärna att skatten höjs för att barnen inte skall drabbas.

När det sedan gäller kommunpolitikerna i Göteborg vill t.ex. Olov Ven-nås, kds, att skolpengen tas bort. Agneta Granberg, som var med när Bea-trice Ask besökte skolorna på Hisingen, tycker att ersättningen till privat-skolorna skall minskas från 85 % till 75 %. Hon anser nämligen att privat-skolorna är överkompenserade.

Sedan vill jag framhålla att det finns en segregering på skolorna i Biskops-gården. Sjumilaskolan t.ex. är en bra skola. Precis som Christer Lindblom säger är det en fin sammanhållning där. Lärarna gör så gott de kan. Samtidigt vill vi ju att de här barnen skall ha samma villkor som barnen i Göteborg, i Örgryte och i Centrum. Men så är det inte.

Den eftergymnasiala utbildningsnivån i Biskopsgården ligger på 9 % när det gäller Centrum. I Linnéstaden är motsvarande siffra 37 %.

Vi vill inte att barnen i Sjumilaskolan skall råka ut för samma sak som sina föräldrar, utan vi vill höja utbildningsnivån. Därför måste vi se till att man får större resurser. Men i stället kommer man på grund av Göteborgs ekono-miska problem och nödvändigheten att göra allvarliga besparingar att stänga den skola som ligger nära Sjumilaskolan. Det betyder att Sjumilaskolan skall ta emot ännu fler elever. Problemen för dessa kommer att bli större, inte mindre.

Vi socialdemokrater är inte emot valfrihet i skolan. Det var faktiskt vi som införde den här sortens valfrihet på våren 1991. Vi vill ha valfrihet, men re-surserna skall fördelas efter behov!

Anf. 13 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Rätten att välja skola förutsätter inte ett orättvist resursför-delningssystem. Endera är den här rätten viktigare eller också är rättvisan i resursfördelningen viktig när det gäller valet.

Jag hävdar alltså att det inte finns någon motsättning i det avseendet. Det är regeringen som, framför allt genom sin konstruktion av bidragen till pri-vatskolorna, har stadfäst den här konstiga kopplingen mellan rätten att välja skola och resursfördelningssystemet.

De 85 % i ersättning som privatskolorna garanteras spilla alltså över på kommunernas resursfördelningsprinciper. Att kommunernas resurser också skall användas till det här, Christer Lindblom, är en sak. Men detta tvingar kommunerna till samma principer för resursfördelningen. Hotet om att kunna starta eget i gynnade områden, varvid kommunerna tvingas ge hela 85 % i ersättning, vrider nämligen redskapet för en rättvis fördelning ur kommunernas händer så att säga. Detta har hänt i många kommuner. Göte-borg är bara ett exempel.

I centrala Jakobsberg har en skola med många barn som har speciella be-hov förlorat en tredjedel av lärarna – vilka ändå är den allra viktigaste resur-sen.

Det är sedan inte att undra på att föräldrar till elever i den skolan blir fun-dersamma inför hur skolan skall kunna klara uppgiften att ge en likvärdig utbildning. Resursfördelningen har tidigare gjorts efter barnens behov och

*Svar på
interpellationer*

inte efter någon konstig per capita-modell som inte har ett dugg med verkligheten att göra.

Segregationen finns. Naturligtvis finns skillnader mellan olika människor. Det finns skillnader mellan olika bostadsområden i kommunerna och mellan kommunerna. Beatrice Ask säger: Ring och hör efter hur det ser ut ifall vi inte får fram några siffror. Javisst. Jag har varit ute i massor av skolor och sett efter hur det är.

Människor ringer till mig och är mycket upprörda. Men när jag talar med Beatrice Ask om att klasstorlekarna ökar och liknande saker och att även det innebär en tudelning, eftersom det är de svaga eleverna som får sitta emellan, säger Beatrice Ask att man inte vet någonting om det, därför att siffrorna inte pekar i den riktningen. Men detta är verkligheten, Beatrice Ask. Fråga om den! Den finns där till beskådande.

Anf. 14 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Det är intressant att ibland sitta här vid ringside och se de kraftiga socialdemokratiska attackerna på Folkpartiet, det parti som Socialdemokraterna skall sätta sig i regering med.

Christer Lindblom frågade mig om vilka förslag som Vänsterpartiet lagt fram för att utveckla skolan, öppna skolan ut mot samhället i övrigt och få en kvalitativ förbättring. Jag kan räkna upp några som jag kom på i hastigheten.

Vi föreslog att man skall använda gymnasieskolan på sommaren, men det blev nej. Vi har föreslagit att högskolorna bör öppna sig ut mot samhället, t.ex. i form av vetenskapsbutiker, men det blev nej. Vi föreslog självförvaltande skolor med lokal styrelse, men det blev nej.

Vi har föreslagit att elever skall få rätt att välja mellan fler främmande språk i grundskolan och en garanti för detta, men det blev nej också till det. Vi föreslog att lärare i tidigare årskurser bör ha kompetens för att undervisa i engelska, men det blev nej även till det.

Det som oroar i debatten och i de svar som här har kommit fram är att man kan se andra typer av segregering i skolan som kanske enbart hänförs sig till bostadsstandard och skolstandard. Vi kan i dag se var vi ganska koncentrerat finner elever med mer eller mindre ofullgången skolgång. Det säger väl i varje fall någonting?

Ni kan väl inte mena att det i vissa områden bor fel sorts människor? Hur blir människor fel sort? Vi måste se till olika faktorer som driver fram en sådan negativ utveckling. Vi tappar i det svenska samhället erfarenheter från människor som kommer från olika områden.

Det som driver fram detta är ingenting annat än klasspolitik. Det är den politik som förstärker en sådan utveckling. Jag skulle vilja se det parti vars representanter ställer sig här i talarstolen och säger: Vi vill driva en klasspolitik. Men effekten av politiken ligger nära en ren och skär klasspolitik.

Att införa sektorsbidrag, som vi föreslår från Vänsterpartiets sida, handlar om att tydliggöra ansvaret för skolan. Det minimerar eller beskär inte alls den lokala möjligheten att göra olika prioriteringar. Vad är det för mening med att regeringen ger en påse till kommunerna om den samtidigt är där och plockar det gottaste ur påsen – hemspråk, stöd till privatskolor och annat? Ett schabloniserat sektorsbidrag skulle kunna tydliggöra ansvarigheten.

Herr talman! Det finns en rad frågor som jag gärna skulle vilja ställa till Socialdemokraterna och som jag helst vill ha svar på. Det börjar ju brännas litet grand när man på ett sådant uppenbart sätt ifrågasätter dels den decentralisering av ansvaret för skolan som har genomförts, dels den påse, eller det resursfördelningssystem, till kommunerna som det rått en tämligen bred enighet om.

Jag skulle gärna vilja veta om de socialdemokratiska ledamöter som finns här i kammaren i likhet med Vänsterpartiet avser att förändra fördelningen. Jag tror att kommunerna är ytterst intresserade av att veta detta. Jag vill också veta om Socialdemokraterna avser att detaljreglera hur kommunerna använder sina pengar.

Skolministern måste ta ansvar, säger Johan Lönnroth. Det är alldeles självklart. Det gäller även för Göteborg. Det är mitt ansvar att se till att kommunerna lever upp till de nationella mål och regler som finns för skolverksamheten. Det är alldeles självklart. Det är också därför som vi agerade, och det är därför som det finns en fältorganisation inom Skolverket och annat. Det kommer att vidtas åtgärder om inte kommunerna själva rättar till de brister som finns.

När det gäller friskolereformen och vad som står i utredningen om kostnaderna för elever som väljer fristående skolor i Göteborg – dvs. att detta skulle bli dyrare – är det enligt de uppgifter jag fått i samtal med Göteborgs kommun på så sätt att problemet uppenbarligen är hur man i Göteborg räknar ut vad som utgör skolans kostnader eller inte. Jag tycker att man skall titta ganska noga på detta.

Avsikten med reformen är att skapa likvärdiga förutsättningar mellan offentliga och fristående skolor. Det har förts en diskussion här i kammaren om huruvida 85 % är rätt procentsats. Men det förs också en våldsam diskussion i kommunerna om vad som utgör skolkostnader eller inte. Här finns det uppenbarligen en del problem.

Det är märkligt att 85 % ständigt blir våldsamt mycket mer, även om skolorna i den offentliga verksamheten i ett första skede inte kan tillgodogöra sig så mycket minskade kostnader när en elev lämnar skolan för en friskola. Men detta problem måste lösas lokalt. Alla kommuner har inte de problemen.

Det är inte heller på det viset, som Johan Lönnroth påstod, att vi moderater försöker skylla på stadsdelsnämnderna för att vara populistiska. Det var inte därför jag tog upp frågan. Jag hänvisade i mitt inlägg till den rapport från sju forskare som presenterades förra veckan. Den ingår som 17:e rapport i serien Stadsdelsreformens utvärderingsresurser som görs av Göteborgs universitet.

Jag vet inte om dessa forskare är populistiska, och det klart att alla detaljer inte finns med i rapporten. Men där hävdas det att segregationen, eller klassskillnaderna, förstärks av den konstruktion för fördelning av medel till stadsdelsnämnderna som man har valt i just Göteborg. Det får stå för forskarna, men det är viktigt att lokala politiker tar tag i detta, och jag kommer naturligtvis att föra den diskussionen.

Inger Lundberg påstod att jag ägnade mig åt att sila mygg och svälja kame-

ler. Det var väl det hon försökte säga med exemplet om nationalsången. Inger Lundberg undrade: När reagerar skolministern? Jag reagerar mycket starkt när skolor bryter mot de mål och regler som gäller för skolan.

Jag reagerar när elever far illa, vare sig det kommer en rapport eller barn skriver eller ringer till departementet. Det händer faktiskt – det kanske jag inte skall erkänna här i riksdagen – att jag utövar ett visst milt ministerstyre genom att snabbt försöka att få tag i de barnen så att de inte mår dåligt hur länge som helst.

Jag reagerar när det finns uppenbara bevis för att kvaliteten i verksamheten är dålig eller undervisningen inte uppfyller de rimliga krav barn, föräldrar och andra måste ställa. Jag reagerar när politiker använder rätten att välja skola som ett slagträ i diskussionen om och strävan efter att uppnå en likvärdig utbildning i hela landet.

Jag reagerar också när politiker inte bryr sig om att försöka få ett genomarbetat underlag för sina beslut. Man har på torgmöten en tendens att använda enskilda händelser eller ett mycket snävt underlag för att dra generella slutsatser. Jag tycker inte att det är en ministers sak att göra det. Det är viktigt att ha en samlad bild för landet som helhet.

Det betyder inte att problem i Göteborg, Malmö, Härjedalen eller vad det nu kan vara är ointressanta, tvärtom. Men man kan inte påstå att just de bekymmer som finns när man vill lägga ner en enskild skolenhet i Göteborg nödvändigtvis är relevanta för Jokkmokk och Malmö. Det krävs ett ganska omfattande arbete för att i riksdagen föreslå långtgående förändringar.

Eva Johansson hävdade att det är ett orättvist system att ge 85 % till friskolorna och att Socialdemokraterna är emot orättvisa resursfördelningssystem. Då konstaterar jag att Socialdemokraterna uppenbarligen anser att väldigt många kommuner – av ren illvilja får man förmoda – har hittat på orättvisa fördelningssystem. Jag delar inte den uppfattningen. Jag konstaterar att kommunerna har valt väldigt olika lösningar och att kommunerna är mycket prövande och sökande. De flesta kommuner har under de senaste åren reviderat sina resursfördelningssystem därför att de har upptäckt problem.

Låt mig avsluta den här repliken med att säga att jag har ett stort förtroende för de kommunala företrädarnas vilja att leva upp till de höga ambitioner som riksdagen har när det gäller skolan.

Anf. 16 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Christer Lindblom för ett resonemang om vad det är som skapar en bra skola. Jag skulle gärna vilja att Christer Lindblom sätter sig in i situationen i stadsdelen Biskopsgården i Göteborg, och speciellt i den skola som nu är nedläggningshotad. Jag påstår att detta är en bra skola. Det har också Marianne Carlström varit inne på. Lärare, elever och föräldrar har engagerat sig mycket hårt för att hålla näsan ovanför vattnet i en situation som är oerhört svår.

Jag skulle vilja fråga Christer Lindblom vad han tror kommer att hända med engagemanget och förnyelsetänkandet om man nu tvångsförflyttar eleverna i den här skolan till två betydligt större skolor med mycket stora problem.

Jag skulle också vilja att Christer Lindblom, i stället för att föra generella,

abstrakta resonemang, ägnade sitt sista inlägg åt att tala om för oss vad han tänker göra konkret här i riksdagen för att det skall hända något positivt både när det gäller skolorna i Göteborg och när det gäller segregationen i hela landet.

Jag lade märke till att Beatrice Ask t.o.m. vågade sig på att använda begreppet klasskillnader. Jag tycker att vi kan använda det begreppet. Det är ju vad som håller på att uppstå i Sverige, inte minst med hjälp av den politik som drivs av den nuvarande regeringen. Klasskillnaderna ökar starkt inte bara i Göteborg utan i hela landet.

Syftet med den här interpellationen är att få fram besked från skolministern om vad hon tänker göra för att åtminstone något motverka den här utvecklingen. Jag kan ändå inte tro att moderat politik är att medvetet förstärka klasskillnaderna i Sverige.

Vad kan då statsrådet Ask göra? Jag skulle också vilja att hennes sista inlägg ägnades mer konkret åt hur statsrådet Ask tänker agera i regeringen för att se till att resurser avdelas till skolan. Det gäller speciellt till de skolor i olika delar av landet och i storstäderna som nu är på gränsen till att drabbas av en social katastrof. Jag vill ha konkreta besked, inte abstrakta resonemang.

Anf. 17 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Herr talman! Beatrice Ask säger att vi inte skall generalisera som man brukar göra på torgmöten. Jag har inte sagt att villkoren är lika i Jokkmokk, Haparanda och Göteborg. Men jag bor i Göteborg, och jag ser problemen där. Jag tycker nog att vi storstadspolitiker många gånger är litet sämre på att hävda våra intressen än vad glesbygdspolitiker är. Det är nog dags att vi tar tag i de här frågorna. Skolverket har sagt att de svaga barnen riskerar att komma i kläm i Göteborg. Det tycker jag är allvarligt nog.

Jag tycker att statsrådet gömmer sig bakom decentraliseringen och använder den som sköld för sina argument. Den här rapporten tar upp att fördelningen är felaktig. Vi tycker att regeringen måste kompensera Göteborg så att man får en bättre ekonomi. Sedan måste man ha ett bättre resursfördelningssystem i Göteborg. Jag vet att det är en kommunal fråga. Vi skall nog försöka påverka där också.

Sedan måste också nivån på 85 % ändras. Om statsrådets moderata partikamrater i Göteborg tycker att 85 % är en för hög nivå är det underligt om statsrådet inte lyssnar på det. Det finns anledning att göra något åt de allvarliga segregationstendenser som finns i Göteborg. Det måste göras nu.

Inger Lundberg har tagit upp hur vi ser på det generella statsbidraget.

Anf. 18 CHRISTER LINDBLÖM (fp):

Herr talman! Jag är medveten om att Inger Lundberg och Eva Johansson inte har några repliker kvar. Av den anledningen vill jag inte vara särskilt polemisk.

Det vi nu diskuterar handlar väldigt mycket om likvärdighet. Man skall ha samma villkor i olika stadsdelar och i olika delar av landet. Det är vad jag försöker att tala om. Kvalitet och ekonomiska resurser är inte samma sak.

Man kan mycket väl ha goda ekonomiska resurser utan att skolan är särskilt bra. Motsatsen kan också gälla.

Sedan har vi diskussionen om vem som skall betala och om kommunen själv skall avgöra vilka resursbehov en privatskola har osv. Om man nu bedömer att de skall ha 85 % drabbas ju den ekonomiska budgeten i alla fall på samma vis. Jag har svårt att hänga med i det resonemanget. När det gäller friskolor talar vi om 2 % av Sveriges elever och 0,88 % av de totala skolresurserna. Detta med att det har hänt i alltför många kommuner och överallt är naturligtvis ett generaliserat resonemang.

Björn Samuelson tog upp en del förslag som har lagts fram om att öppna skolan mot samhället. Många av de förslagen är ju sådant som skolan själv faktiskt kan ägna sig åt även om riksdagen har avslagit dem. Det är ingenting som riksdagen behöver bestämma om.

När det gäller den lokala styrningen av skolan över huvud taget har det hittills varit nej. Men Björn Samuelson vet mycket väl att detta är på gång. Regeringen har en beställning om just detta. Det handlar om skolans inre arbete, kompetensutveckling, måldiskussioner, förnyelse osv. Vi vet genom rapporter utifrån att vi har för litet av det i den svenska skolan.

Johan Lönnroth tar upp det här konkreta exemplet. Jag vet mycket väl att den här interpellationen är mer kommunalpolitisk än rikspolitisk i sin skrivning även om det är generella problem som tas upp. Det sade jag också i början. Jag är medveten om att det finns lokala problem. Jag bestrider inte dem på något sätt. Jag kan naturligtvis inte svara på vad som händer med den enskilda skolan. Jag vet inte om Johan Lönnroth kan göra det själv heller. Det är viktigt att man skiljer på vilka uttalanden man skall göra i Sveriges riksdag och i kommunfullmäktige i Göteborg.

Jag för inte heller några abstrakta resonemang, Johan Lönnroth. Jag talar mycket konkret om kvalitetsutveckling. Det är ett konkret krav för att garantera en likvärdig skola. Om vi bara låser oss till att tala om pengar och undviker att tala om kvalitetsutvecklingen kommer vi att hamna väldigt illa.

Skolan måste naturligtvis, liksom andra verksamheter, kompensera för minskade ekonomiska resurser. Den kan aldrig vara garanterad att gå fri ifrån detta. Jag är väl medveten om att det också finns en gräns för vad man kan kompensera för. Jag vill inte på något sätt bestrida det. Det gäller att hålla båda dessa saker i luften, dels de ekonomiska resurserna, dels ett behov av kvalitetsutveckling.

Anf. 19 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Jag kan garantera Christer Lindblom att jag får argumentera mycket hårt med Johan Lönnroth – som är vänsterns solklara alternativ till Anne Wibbe – när jag skall ha igenom mina förslag till satsningar på skolan. Det handlar om prioriteringar från Vänsterpartiet. Vi vill satsa på barn och ungdom. Vi blir allvarligt oroad när vi ser att det är våra väljares barn som får svårigheter med att klara av en treårig gymnasieutbildning. Vi blir oroad över att det inte satsas resurser på detta och att det inte slås larm.

På 80-talet lades det ned skolor i Sverige också. En skola som var hotad var Drevdagens skola. Det sades från borgerligt håll att också skolor som Drevdagen skulle räddas, bara man fick ett annat statsbidragssystem och rät-

tigheten att starta privatskolor. Nu står det en rad Drevdagsskolor i kö för att läggas ned i Sverige – inte bara i glesbygd, utan tydligen också i större städer.

Vi är från Vänsterpartiets sida beredda att arbeta för en parlamentarisk arbetsgrupp som snabbt skulle visa på åtgärder mot segregationen, utslagningen och försämringen av resurser i skolan. Vad den svenska skolan behöver är en Marshallplan. Det skulle vi kunna tänka oss att arbeta för. Det handlar om prioriteringar och om hur man använder resurser.

Jag skulle vilja sammanfatta det på det här sättet – häng med här nu: Hellre en bra lärobok i asken än en stridsvagn i björken.

Anf. 20 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är synd att debatterna går så fort, eftersom det är många trådar att dra i. Låt mig ändå försöka hinna säga något till Johan Lönnroth.

Han sade i sin sista replik att klasskillnaderna ökar och att det har med segregation att göra. Han var förvånad över att skolministern kan använda det ordet. Jag vill gärna säga att jag inte har några besvär med det. Det är alldeles uppenbart att det finns socioekonomiska skillnader mellan grupper av människor. Det är mycket allvarligt. Just därför är jag så förvånad över att Vänsterpartiet och andra som säger sig företräda de små och ekonomiskt svaga i samhället icke har upptäckt att vi, tack vare friskolereformen, inte längre har en situation där endast de välbesuttna kan välja ett alternativ. Det är i dag möjligt för alla att välja skola. I dag är det billigare att sätta sina barn i en alternativ skola än att ha dem på dagis. Jag ser det som en framgång, och jag tycker att det är en viktig fråga.

Någon frågade vad skolministern tänker göra för att motverka segregation. Det är en mycket vid fråga. Inger Lundberg var någon gång under diskussionen inne på situationen på bostadsmarknaden. Det är alldeles riktigt. Jag vill ta upp några saker som vi faktiskt har gjort på skolområdet och som inte har kommit fram i denna diskussion. Vi har skapat rätten att välja skola. Vi formulerar nu också krav på vad skolan skall uppnå och vad eleverna faktiskt skall få lära sig i läroplanerna för varje ämne. Vi understryker att alla elever skall nå till denna nivå. Om de inte gör det tvingar vi kommunerna att vidta de åtgärder som krävs för att eleven skall få det stöd som behövs. Det är en skärpning i förhållande till hur det har varit tidigare. Man får icke lämna barn efter. Det tycker jag är en viktig sak.

Vi har också tydligare än någonsin, delvis beroende på den oro som finns, markerat nödvändigheten av att skolor och kommuner möter de barn som har inlärningssvårigheter eller handikapp av andra sorter. Vi skall ha en skola för alla barn. Det gäller oavsett om skolan är fristående eller inte. Fristående skolor skall för övrigt vara öppna för alla barn. Det är därför det är så bra att avgiften har gått ned. Det är därför Socialdemokraternas inställning är så märklig.

Det har diskuterats procentsatser. Man frågade varför inte skolministern vill ändra bestämmelsen om 85 % när det finns politiker i Göteborg som vill det.

Vår avsikt med reformen är ju att skapa likvärdiga ekonomiska villkor mellan fristående och offentliga skolor. Det finns en debatt där man hävdar

att det endera råder likvärdiga villkor eller inte. Procentsatsen representerar ingen princip för skolministern. Det har jag talat om i varje diskussion. Men jag vill ha ordentliga skäl. Det finns motargument som säger att friskolorna nog faktiskt inte får för mycket pengar. Det finns inte bara argument för den ena sidan. Jag tar gärna emot andra noteringar också.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1993/94:85 om timmertransporter på järnväg i stället för landsväg

Anf. 21 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Leo Persson har frågat mig om det är trafikpolitiskt riktigt att styra över godstrafiken från järnväg till landsväg och vilka åtgärder jag avser vidta för att återföra timmertransporterna till järnväg.

Bakgrunden till frågan är nedläggningen av ett antal virkesterminaler i Dalarna och Härjedalen.

Transporterna av timmer har där skett med lastbil till tio stycken virkesterminaler där omlastning skett till tåg. Tågen har sedan samlat upp gods på banan ned till Borlänge, där rangering skett till heltåg för vidare transport till massafabriker. Företaget Trätåg AB är ansvarigt för terminalerna och har haft ett avtal med SJ om tågtrafiken, vilket löpte ut vid årsskiftet.

Trätåg AB har nu kommit överens med SJ om en mer konkurrenskraftig lösning av transporterna på järnvägen. Under år 1994 koncentreras omlastning av timret till fyra terminaler från vilka heltåg går direkt till massafabrikerna. Denna effektivisering av tågtransporterna har medfört att timmertransporterna med lastbil från avverkningsplats till omlastningsterminal ökar jämfört med tidigare.

Fraktkostnaderna för lastbilstrafiken har sjunkit genom att lasterna ökat när gränsen för högsta tillåtna last har höjts. Bärigheten på vägnätet har anpassats till detta, vilket medfört att kapaciteten på vägarna har ökat. Den totala transporttiden från skogen till massafabriken minskar.

Nedläggningarna av virkesterminalerna är företagsekonomiska beslut som regeringen inte har något inflytande över.

En mycket central del i trafikpolitiken är att transporterna skall betala sina samhällsekonomiska kostnader. På lång sikt kan ökade transporter med tåg vara möjligt dels genom att stärka järnvägens konkurrenskraft, dels genom en fördjupning av kostnadsansvaret inom hela transportsektorn. Det är också så att konsumenterna skall ha så stor valfrihet som möjligt när det gäller utnyttjandet av olika transportmedel och att beslut om transporter skall ske i så decentraliserade former som möjligt. Dessa grundläggande principer medför att handlingsutrymmet för direkta ingrepp på transportmarknaden från regeringens sida är mycket begränsat.

I stället för att styra en övergång av trafik mellan transportslagen genom regleringar vill jag betona möjligheten att styra genom att i ökad omfattning använda ekonomiska incitament.

Järnvägens konkurrenskraft kommer också att öka genom de satsningar

regeringen lagt fram förslag om i den långsiktiga investeringsplaneringen. Genom en avreglering av järnvägstrafiken kan lokala bolag etablera sig och konkurrera om timmertransporterna på järnväg.

Prot. 1993/94:62
17 februari 1994

*Svar på
interpellationer*

Anf. 22 LEO PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret, även om jag känner en liten besvikelse över innehållet i det. Avsikten var att interpellationen skulle besvaras utifrån en mer miljöbetonad tankegång. Här har kommunikationsministern gjort en rent företagsekonomisk redovisning.

I svaret konstaterar Mats Odell att det har funnits ett antal virkesterminaler. Han säger att det går tåg som man gör om till heltåg från Borlänge. Det är inte sant att det är på det viset. Det går nämligen fulla tåg med 42 vagnar från samtliga terminaler direkt till industrin. Det görs inte om några tåg till heltåg i dag i Borlänge.

Ett sådant tåg motsvarar 32 lastbilar om 60 tons last. Jag tycker att kommunikationsministerns "eget" statliga verk, SJ, aktivt bidrar till att öka miljöförstöringen genom att man förklarar sig nöjd med att transporterna flyttas ut på vägen. SJ vill helt enkelt inte ha dessa transporter.

Jag skulle ändå vilja fråga kommunikationsministern om inte ingångna internationella avtal gäller. Gäller inte det man har kommit överens om på Riokonferensen om nationella målsättningar för statliga verk och storföretag i Sverige, trots att regeringen själv var representerad i Rio?

Att påstå att vägarna är åtgärdade så att de klarar dessa transporter är allt att överdriva litet. Jag har varit i kontakt med det andra berörda verket, Vägverket, där man menar att vägunderhållet är starkt eftersatt. Generaldirektören bävar för när dessa enorma tyngder skall ut på de redan mycket dåliga vägarna. Turisttrafiken, som redan finns där, förväntas också öka.

Vägarnas bärighet är inte alls anpassad till dessa enormt tunga fordon. Varje fullastad långtradare motsvarar 10 000 personbilar i ökat slitage, enligt Vägverkets generaldirektör. Den totala överflyttning som vi talar om, av vilken detta bara är en del, rör sig om ca 200 000 lastbilar extra per år på de redan dåliga vägarna i Dalarna.

Tänk – en omfattande turisttrafik, tjälskador och ett ökat vägslitage motsvarande 2 miljarder personbilar!

Kommunikationsministern sade också att transporterna skall betalas samhällsekonomiskt. I en utredning som skogsägarna i området redovisar kan man läsa att denna ökning av transporterna motsvarar en ökning av drivmedelsförbrukningen vid lastbilstransport med ca 2 577 728 liter per år, eller omräknat i valuta 10,3 miljoner i ökade kostnader för transport av inlandsvirke.

Observera att detta enbart gäller enkel resa för de nya transporter som blir följden av överflyttningen från tio terminaler till fyra på det sätt som har föreslagits!

Vem skall till syvende och sist betala detta? Är det industriskogen eller massaindustrin, eller kan man tänka sig att skogsnäringen själv skall stå för dessa utgifter? Detta upplevs som mycket besvärligt just nu. Vem skall skriva räkningen för de ökade samhällskostnaderna?

Länstyrelsen har tagit fram en utredning som kanske är något bristfällig,

men som i alla fall redovisar att samhällskostnaderna ökar med 5 miljoner per år genom det ändrade transportsättet. Det är nödvändigt för att man skall kunna åstadkomma en godtagbar vägstandard och vidta andra åtgärder som skall eliminera följderna av just denna trafikökning.

Efter vad vi vet finns inte de pengarna. Vägarna kommer inte heller att vara åtgärdade när förslaget skall träda i kraft.

Detta är ett stort problem i dag. Därför skulle jag vilja få några synpunkter från kommunikationsministern på hur de ökade kostnaderna för att man överför trafiken på detta sätt skall klaras. Jag tycker att man driver en högst felaktig miljöpolitik när man tillåter bl.a. industrierna att hantera transporterna på det här sättet.

Anf. 23 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Trätåg AB har tillsammans med SJ lagt upp en mer kostnads-effektiv plan för virkestransporter ner till ett antal massafabriker. Detta får olika effekter, vilka Leo Persson har beskrivit i sin interpellation. Jag uppfattar dem som korrekta i sak.

Vi skall naturligtvis komma ihåg hur den faktiska situationen ser ut. Kostnaderna för att få fram svenskt virke till förädlingsindustrin, alltså i första hand själva transportkostnaderna i kombination med virkespriset, är så höga att det i dag lönar sig att frakta virke från Chile fram till många av massafabrikerna. Ett antal massafabriker har också övergått till virke från Baltikum.

Detta är den bistra verklighet som skogsindustrin har levt med, framför allt i denna djupa lågkonjunktur. Den har nu dess bättre nått sin botten, inte minst för skogsindustrin.

Det har alltså skett en koncentration av antalet terminaler till fyra. I stället för att det som hittills har utgått heltåg från Borlänge utgår nu heltågen från de fyra kvarvarande terminalerna. På den punkten förstod jag inte riktigt vad Leo Persson menade med att jag hade fel i mitt svar. Det har utgått heltåg från Borlänge, men det gör det inte nu längre.

Regeringens politik på detta område har verkligen inneburit ett trendbrott jämfört med den tidigare regeringens politik genom att man har gjort den största satsningen på järnväg sedan 1860-talet. Det kommer att satsas närmare 40 miljarder kronor på att rusta upp det svenska järnvägsnätet, inklusive de redan beslutade investeringarna och förslagen i infrastrukturpropositionen.

Den andra delen i strategin för att göra järnvägen mer konkurrenskraftig är en proposition om avreglering av järnvägen. Den kommer att ligga på denna kammars bord inom den närmaste tiden. Då får järnvägen möjlighet att bli lika konkurrenskraftig som vägtransporterna nu är. Där finns en marknad, och där finns en konkurrens mellan olika åkerier som gör att det i det här fallet uppenbarligen är billigare att frakta virke på ett stort antal ytterligare lastbilar jämfört med de tåg som hittills har gått.

Jag delar Leo Perssons oro över att vi ännu inte har en konkurrenskraft inom den svenska järnvägssektorn som gör att den klarar konkurrensen med vägtransporter. Regeringens politik är att skapa sådana förutsättningar.

Redan i dag finns ett antal embryon, försök, på området. I min hand har jag det senaste numret av tidningen Tåg. Där beskrivs matarbanesatsningen

i Bergslagen, Tågåkeriet i Bergslagen AB. Från den 1 februari har man tagit över godstrafik på ett antal sträckor och driver detta i småskalig åkeriform tillsammans med SJ. Förhoppningsvis kan man därigenom få ned priserna och öka konkurrenskraften för järnvägstransporter.

Det är riktigt, som Leo Persson säger, att vi alla – Vägverket, SJ, regeringen och oppositionen – strävar efter att dessa tunga transporter skall kunna gå på järnväg. I den delen hoppas jag ändå på stöd från Leo Persson när propositionen om avreglering av järnvägstrafiken kommer att behandlas i riksdagen längre fram.

Det är också riktigt att länsstyrelsen har gjort en samhällsekonomisk kalkyl. Den visar en kostnad på 4,8 miljoner kronor. Det är 0,8 miljoner för ökade kväveoxidutsläpp, 0,5 miljoner för ökade koldioxidutsläpp, 2,4 miljoner kronor för ökade personskador till följd av trafikolyckor och 0,4 miljoner för egendomsskador. Man har också räknat med ett ökat vägunderhåll för 1,2 miljoner och minskat banunderhåll med 0,5 miljoner.

Detta är mycket allvarligt, men vi skall ändå komma i håg att det trafikarbete som tillkommer för lastbilstrafik motsvarar 0,1 % av det totala trafikarbetet på det statliga vägnätet i detta län.

Det är värt att uppmärksamma att insatser nu görs på just dessa banor för att höja axeltrycket från 20 till 22,5 ton. Detta diskuteras för närvarande. Här har jag uppgifter om vilka belopp som satsas på dessa banor. Det är kanske inte relevant att föredra dem nu, eftersom de inte lär kunna påverka avtalet, men jag hoppas att detta även i framtiden skall bidra till att stärka järnvägens konkurrenskraft.

Anf. 24 LEO PERSSON (s):

Herr talman! Också kommunikationsministern tog upp kostnaderna för samhällseffekterna, motsvarande 4,8 miljoner kronor. Utredningen har förutsatt att lastbilarna skall hamna i miljöklasserna 1 och 2. Det är inte många av dem som gör det i dag. Det är naturligtvis viktigt att de får förutsättningar att hamna i dessa miljöklasser, om vi skall klara en bättre miljö.

Om timmer- och flistransporter försvinner från rälsen, försvinner också persontrafiken och annan godstrafik, och järnvägen läggs ned. Då kommer i stället antalet bussar och personbilar att öka. Det kommer att bli 200 000 fler lastbilar per år, om de effekter som vissa tror på blir verklighet.

Beräkningarna borde i stället grundas på däckens tryck mot vägbanan. Det är det som gör att slitaget på vägarna blir så allvarligt. En vanlig lastbil med last av björkmassa kan på grund av sin enorma tyngd på en enda körning i tjällossningen förstöra en väg. Personbilarna utövar ett ytslitage men kan aldrig åstadkomma ett sådant enormt punkttryck. Det är därför viktigt att få bort de tunga transporterna från vägarna.

Timmertransportörerna kommer att maximera ringtrycket på sina lastbilar, och sedan kommer samhället att få ta på sig kostnaderna för detta inom andra sektorer. Vinsterna skapas inom den privata sektorn, men kostnaderna för offentlig sjukvård, för vägunderhåll och för uppkomna miljöskador ligger kvar.

Att under sådana förhållanden göra gällande att nya järnvägsföretag skulle kunna konkurrera med lastbilarna är litet konstigt. Konsumenterna

kommer inte att ha något att välja på. Det kommer inte att finnas några alternativ.

Det är enligt uppgift rätt intressant att diskutera tidsvinsten. Redan i dag ombuds SJ:s lokförare att köra sakta, så att virket inte kommer fram för fort. Det är vad SJ:s lokförare som kör de här tågen har sagt till mig i dag.

Kommunikationsministern förstod inte vad jag menar med heltåg. Det går redan i dag heltåg med 42 vagnar från de tio terminalerna, inte bara från Borlänge, direkt till industrin. Dessa uppgifter har SJ lämnat till mig i dag.

Anf. 25 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Leo Persson uttrycker tvivel på att ett större antal operatörer skulle kunna få ned priserna. Jag vet inte vad han själv tror om de effekter det skulle ha fått för transportkostnaderna, om ett företag hade haft monopol på att köra på vägarna. Jag medger att det logistiskt sett är svårare att konkurrera för olika operatörer på järnväg, men det är fullt möjligt.

Vi skall, som sagt, snart lägga en proposition på riksdagens bord med regeringens förslag till hur detta skall ske.

Jag måste ställa mig litet tveksam till Leo Perssons kommentar med tanke på att Tågakeriet i Bergslagen AB, som sedan några veckor tillbaka driver sådan här trafik tillsammans med SJ, utgör ett exempel på att det går att få ned kostnaderna. Man tror att man kan öka godstransporterna på järnväg genom denna typ av reformer.

Leo Persson! Det är mycket viktigt, om man tycker att vi skall få över timmertransporter från vägar till järnvägar, att ha ett recept för hur detta skall gå till. På den punkten tror jag att det förslag som regeringen har lagt fram representerar en framkomlig väg. Jag vet inte vilket recept Leo Persson har.

Anf. 26 LEO PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill citera litet ur ett analysunderlag som framtagits på det här området:

”Trätåg AB vilka åtagit sig att sköta transporten av bla massaved och flis till industrierna, verkar i dag för att lägga ned en del inlandsterminaler. Genom att lägga om transporterna på lastbilar.

Anledningar som föranlett detta enligt deras utsago är:

1. Bruttovikten för lastbilstransporter har utökats med 4 ton.
2. SJ har brist på funktionella vagnar.
3. SJ hävdar sin ekonomiska realitet i förhandlingar med Trätåg AB, vilket gjort att prisöverenskommelse ej kommit till stånd.
4. Totalekonomin för Trätåg AB blir på detta sätt billigare.”

Med det sista avses att det blir billigare vid den lösning som kommunikationsministern har redovisat här i dag. Krasst ekonomiskt blir det alltså billigare för Trätåg AB. Jag vill dock påstå att samhället och även åkarna har fått bekymmer på grund av detta. SJ har genom sitt spel och sitt handlande på denna marknad aktivt medverkat till att sänka nivån på ersättningen till lastbilsföretagen, så att de i dag inte har kostnadstäckning. Det innebär naturligtvis att de inte har råd att köpa nya miljöklassade lastbilar utan måste köra de gamla mycket längre tid. För att få i gång ekonomin förstör man

vägarna bl.a. genom att höja ringtrycket, vilket leder till ett högre slitage på vägarna.

Låt mig också kommentera de nya aktörerna på järnvägssidan och det monopol som SJ har haft. Det är möjligt att man i vissa situationer i varje fall kortsiktigt skall kunna få fram billigare transportlösningar med kommunikationsministerns förslag, som så småningom skall framläggas i en proposition. Man måste dock även redovisa den totala kostnaden för samhället, dvs. inte bara se på effekterna för de enskilda trafikslagen utan också räkna med de totala miljökonsekvenserna.

Vi måste försöka följa upp de internationella överenskommelser om vår framtida miljö som vi har ingått i anslutning till Riokonferensen. De nationella målen bör då gälla bl.a. för statliga verk och stora företag i Sverige liksom naturligtvis även för de nya spåroperatörerna. Det är en uppmaning som kommunikationsministern måste ställa sig bakom.

Anf. 27 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag tycker att Leo Persson har en balanserad syn på dessa frågor, och det gläder mig. Jag tror att vi i grunden ser på samma sätt på samhällskostnaderna. Varje trafikslag måste bära sina totala samhällskostnader, och det är målsättningen för arbetet med bl.a. de miljöklasser som Leo Persson här nämnde.

Det uppdrag som regeringen har givit till den s.k. Trafik- och klimatkommittén under professor Lars Nordströms ledning är att den för varje trafikslag – för vägtrafiken, för sjötrafiken, för luftfarten och för järnvägssektorn – skall utarbeta konkreta handlingsprogram för hur det skall kunna bära sin del, så att man kan komma ned på de utsläppsnivåer som riksdagen har fastställt.

Jag har i budgetpropositionen redovisat att detta inte kommer att gå utan ytterligare åtgärder. Ett sådant program skall läggas fram så småningom under våren. Det kommer att krävas kraftfulla politiska åtgärder för att åstadkomma det, och vi får då säkerligen anledning att ta upp det som förekommit i dagens debatt.

Den samhällsekonomiska kostnaden avser mer än miljön, Leo Persson. Den innefattar också ett antal andra saker, och jag menar att det vore katastrofalt, om vi genom olika åtgärder på hemmaplan drev fram långväga miljöbelastande transporter av virke över halva jordklotet, exempelvis från Chile till Sverige.

Vi vet att sjöfarten i dag har en större miljöbelastning när det gäller försurande och hälsoskadliga ämnen än vad vägtrafiken har.

Det finns anledning att försöka ta ett helhetsgrepp och få balans. Men målsättningen att de tunga transporterna i så stor utsträckning som möjligt skall gå på järnväg tror jag att Leo Persson och jag är helt överens om.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:62
17 februari 1994

*Svar på
interpellationer*

Ajournering

På förslag av andre vice talmannen beslöt kammaren kl.13.50 att ajournera förhandlingarna till kl.14.30, då den muntliga frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

4 § Muntliga frågor till regeringen

Anf. 28 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag ber att få hälsa statsminister Carl Bildt, statsrådet Alf Svensson, statsrådet Görel Thurdin, statsrådet Bo Könberg och kommunikationsminister Mats Odell välkomna till kammaren för att svara på frågor från ledamöterna.

Uppgiftsskyldighet vid aktieförsäljning

Anf. 29 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag har en fråga till statsministern.

Vi kan läsa i tidningarna att ingen vet hur mycket spekulanterna på Stockholmsbörsen tjänade i fjol, med avseende på den svenska aktiebeskattningen. Ingen vet hur mycket skatt som skall betalas till staten. Ingen har heller den blekaste aning om hur mycket staten går miste om.

Enligt uppgift har Riksskatteverket gjort en formell framställan till regeringen om detta med uppgiftsskyldighet och regeringen har sagt nej.

Jag undrar vad statsministern tänker göra åt detta att staten kanske förlorar miljoner eller miljarder kronor på att vi inte får in den skatt på aktier som vi skall ha.

Anf. 30 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag måste medge att jag inte har läst dagens Expressen eller vilken tidning det nu gällde. Jag är därför inte riktigt på det klara med exakt vilket problem som Anita Johansson är ute efter.

Skatt skall betalas i enlighet med de av riksdagen fastställda skattelagarna. Vi har ett ganska omfattande uppbördssystem för att säkerställa att så verkligen sker. Som Anita Johansson känner till har regeringen också tillsatt speciella resurser för att förstärka verksamheten med skatteuppbörden och för att se till att vi inte går miste om några av de skatteintäkter som riksdagen har fattat beslut om.

Anf. 31 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Riksskatteverket har för regeringen framhållit att man har behov av en mer omfattande uppgiftsskyldighet, dvs. av att få fram de riktiga

rapporterna från aktiebörsen. Då borde det väl ligga i regeringens intresse att se till att så också sker?

Prot. 1993/94:62
17 februari 1994

Anf. 32 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag är fortfarande inte riktigt klar över exakt vilken del av den omfattande problematiken som Anita Johansson berör.

Självfallet skall skattemyndigheterna ha tillgång till den information som behövs för att kunna indriva de skatter som riksdagen har fattat beslut om. Det kan alltid finnas värderingsfrågor, som har med integritet och annat att göra. Det kan jag inte uttala mig om i detta konkreta fall.

De uppgifter som erfordras för att man skall kunna göra underlaget för taxeringen skall självfallet inlämnas till skattemyndigheterna. Detta säger jag som ett allmänt uttalande utan att i detalj känna till den artikel som Anita Johansson åberopar.

*Muntliga frågor till
regeringen*

Statsskulden

Anf. 33 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Jag undrar hur statsministern ser på den budget som regeringen har lagt fram för valåret 1994. I den kommer man med nya besparingar på bara 3 miljarder – detta i ett läge när statsskulden fullkomligt skenar i väg.

Anf. 34 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! De besparingar som regeringen har föreslagit under det kalenderår som ligger bakom oss och de månader som ligger framför oss är som bekant betydande. De grundar sig bl.a. på en politisk överenskommelse, i form av det saneringsprogram som antogs av riksdagen i juni förra året.

Vår uppgift har varit att fullfölja detta statsfinansiella saneringsprogram. Jag är väl medveten om att det finns de som anser att detta innebär att vi sparar alldeles för mycket i de offentliga utgifterna. Jag är väl medveten om att det också finns de som anser att det skulle behövas sparas mera.

Det är, som sagt, ett av riksdagen antaget saneringsprogram – som hade en relativt bred uppbackning i denna kammare, även av Dan Eriksson i Stockholm – som har lett till denna avvägning mellan olika delar av den statsfinansiella saneringen just nu.

Anf. 35 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Skall vi tolka detta som att statsministern är nöjd med den budget som är framlagd, att besparingarna räcker och att det inte i kompletteringspropositionen behövs ytterligare besparingar?

Anf. 36 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Dan Eriksson i Stockholm skall självfallet tolka statsministern som att han är nöjd med den budget som han har signerat. Det vore relativt underligt annars.

Budgeten utgår som sagt från att vi skall fullfölja det saneringsprogram

som bl.a. Dan Eriksson röstade för här i kammaren i juni förra året. Jag tror att det under resans gång kommer att behövas ytterligare besparingsinsatser, men jag avser icke att ge förhandsbesked om när förslag kommer i den delen.

Arbetslösheten

Anf. 37 THAGE G PETERSON (s):

Herr talman! Regeringens stora misslyckande är arbetslösheten. Den är nu Sveriges största gissel. Över 600 000 människor är arbetslösa i Sverige. Var tredje ung människa mellan 18 och 24 år – eller 200 000 ungdomar – står utan jobb eller har över huvud taget inte kommit in på den vanliga arbetsmarknaden.

200 000 barn bor i dag i familjer där minst en av föräldrarna är arbetslös. Många människor har blivit sjuka till följd av sin arbetslöshet, och allt fler barn och ungdomar söker läkarvård på grund av föräldrarnas arbetslöshet.

Jag vill fråga statsministern: Varför är inte regeringen mer aktiv när det gäller att bekämpa arbetslösheten?

Anf. 38 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Thage Peterson vet mycket väl två saker. Fast han kommer aldrig att våga erkänna det.

Han vet lika väl som alla andra att den svenska ekonomiska krisen grundlades genom de stora ekonomisk-politiska misstagen under 1980-talet. Om Thage Peterson inte tror mig på den punkten rekommenderar jag honom att läsa OECD:s Sverigerapport. Den kom för några veckor sedan, och den säger uttryckligen att det var 1980-talets ekonomiska misstag som förde oss in i denna kris. Vem som då var statsminister och vilket parti som då var ansvarigt för politiken vet Thage Peterson.

Om han varken skulle tro på OECD eller på mig ber jag att få erinra om en f.d. finansminister som hette något som började på F och slutade på T och tillhörde ett parti som började på S. Han sade att vi nu går in i arbetslöshetens stålbad. Så blev det. Detta vet Thage Peterson förmodligen också.

Den regering som jag leder övertog en ekonomi i fritt fall. Arbetslösheten och budgetunderskottet ökade dramatiskt. Det fanns ingenting som inte tydde på en ekonomisk storm under hösten 1990 och våren 1991. Vår uppgift har varit att steg för steg vända den närmast katastrofala utvecklingen och återskapa förutsättningarna för tillväxt, företagande och sysselsättning. Thage Peterson! Detta håller nu på att lyckas.

Om vi bara lyckas förhindra att de som gjorde misstagen under 1980-talet återvänder till regeringsmakten kommer Thage Peterson att se hur sysselsättningen, tillväxten och företagandet ökar under kommande år. Det blir inte enkelt, men vi är på väg att ta oss ur den allvarliga situation som Sverige försattes i som en följd av de misstag som Thage Petersons socialdemokrater gjorde.

Anf. 39 THAGE G PETERSON (s):

Herr talman! Jag vill faktiskt påminna statsministern om att arbetslösheten i Sverige i dag ligger på ofattbara 14 %. Det gjorde den inte när Sverige hade en socialdemokratisk regering.

Jag vill inte förneka att regeringen har vidtagit vissa åtgärder, men det hade varit bättre i Sverige i dag om vi hade haft en regering som från första stund hade vidtagit åtgärder för att bekämpa arbetslösheten i stället för en regering som har behövt "släpas fram" till varje åtgärd.

Jag har några följdfrågor till statsministern: Varför tar inte regeringen arbetslösheten på allvar?

Jag vill också ställa en mer personlig fråga till statsministern: Varför är statsministern alltid så oberörd, så oengagerad, när han talar om arbetslösheten? Märker inte statsministern att arbetslösheten håller på att klyva landet i två delar: en del med människor som har arbete och en del med människor som är utslagna i arbetslöshet?

Anf. 40 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det hade varit mycket bättre för detta land om vi hade haft en annan regering med en annan politik, framför allt på 1980-talet. Det var 1980-talets alla misstag som bäddade för krisen. Det var en kasinoekonomi, och man bäddade för den offentliga krisen. Kostnadskrisen ledde till den stora industrikris som började 1988 och fortsatte 1989 och 1990.

Vi har steg för steg vidtagit åtgärder för att spara i de offentliga finanserna och för att återupprätta förutsättningarna för företagande. Var och en av dessa åtgärder har vi vidtagit i strid med bl.a. det parti som var ansvarigt för 1980-talets misslyckanden. Anledningen till att vi har gjort detta är just vårt engagemang för att Sverige skall återupprättas. Vi accepterar inte att Sverige halkar efter år efter år. Vi accepterar inte att vi släntrar in i en industrikris som leder till en ekonomisk kris och en finanskris som drabbar var och en. Är det någon regering som har väglett av engagemang för att återupprätta tillväxt, företagande och sysselsättning så är det denna. Hade litet av detta engagemang för långsiktig tillväxt, sysselsättning och företagande funnits i tidigare regeringar så hade det varit bättre för Sverige.

Regeringens kontakter med samerna

Anf. 41 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsministern. Den 2 december i fjol fattade regeringen ett omtvistat beslut om privatiseringen av Assidomän AB. Den 15 december tillskrev Samernas riksförbund regeringen om konsekvenserna av denna privatisering. Den 10 januari hänvisade statsrådsberedningen samebyarna att kontakta Per Unckel, ansvarig inom regeringen för samefrågor, och näringsminister Per Westerberg.

Unckel hänvisade till Westerberg, som i sin tur hänvisade till sin statssekreterare. Statssekreteraren hänvisade till jordbruksminister Karl Erik Olsson. Samerna har i en förnyad skrivelse till statsministern den 10 februari betecknat situationen som Kafkamässig.

Delar statsministern samernas uppfattning? Vilka åtgärder avser statsministern att vidta med anledning av att ärendet är brådskande?

Anf. 42 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag är väl medveten om problemet. Det har förekommit ett sammanträde mellan företrädare för Näringsdepartementet och för samerna där man har diskuterat de olika synsätt som kan finnas i vissa delar. Jag tror inte att det är något större problem i sak.

Men på en viss punkt föreligger litet delade meningar. Vi tror inte att den mening som jag vill minnas att Samernas riksförbund gav uttryck för är något större bekymmer. Det besked som Samernas riksförbund kan få har man också fått. Beskedet kan inte ändras genom att man har flera sammanträden. Regeringens politik är nämligen vad regeringens politik är.

Anf. 43 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Samerna hävdar att de inte har fått något svar från statsrådsberedningen. Man hänvisar till än det ena statsrådet än den andra statssekreteraren. Eftersom regeringen avser att lägga fram ett förslag i frågan den 28 februari borde man rimligen ta en kontakt. I annat fall riskerar man att hamna i en avtalsmässig process med samerna.

Herr talman! Jag tycker inte alls att frågan har behandlats seriöst. Statsministern borde ta sina statsråd i örat och säga att man måste sätta sig ner och tala med samerna. Statsministern borde kunna ge ett ärligt besked om detta.

Anf. 44 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det är just det som regeringen har gjort. Man har suttit ned och talats vid. Detta kanske inte leder till att man blir helt nöjd med resultatet. Så blir det ofta vid uppvaktningar av olika slag. Olika intressen framförs, men man blir kanske inte alltid automatiskt överens till hundra procent.

Regeringens politik är regeringens politik. Det hjälper inte om man diskuterar med än den ena än den andra. Regeringens politik är i alla fall regeringens politik. Man säger att man inte har fått något besked från statsrådsberedningen. Statsrådsberedningen är inte annorlunda än Näringsdepartementet, Jordbruksdepartementet eller Utbildningsdepartementet. Det är Sveriges regering som ger besked om Sveriges regerings politik. Det beskedet har getts vid ett sammanträde på Näringsdepartementet.

Bosnien

Anf. 45 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till statsministern. Republiken Bosnien-Hercegovina har uppnått folkrättsligt erkännande även av Sverige, och landet har invalts i Förenta nationerna. I det krig som pågår försöker de s.k. Bosnienmedlarna Owen och Stoltenberg att tvinga regeringen i Sarajevo att acceptera en delning. Det innebär en fredsplan som belönar militär aggression och legitimerar att gränser i Europa ändras med våld. Jag skulle vilja

veta på vilken folkrättslig grund som den svenska regeringen har uttalat sitt stöd till dessa planer från Owen och Stoltenberg.

Prot. 1993/94:62
17 februari 1994

*Muntliga frågor till
regeringen*

Anf. 46 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Lennart Rohdin och jag har tillsammans en del förflutet i denna fråga. Vi har måhända litet skilda värderingar på en punkt. Owens och Stoltenbergs fredsplan är fortfarande aktuell delvis. Det som pågår i dessa dagar hänför sig dock inte främst till denna plan. Det är fråga om ett samordnat agerande av amerikaner, ryssar, engelsmän och fransmän för att utnyttja den möjlighet som nu finns att nå en fredsöverenskommelse. Detta är oerhört viktigt. Jag tror inte att det föreligger delade meningar på den punkten.

Man har dock inte diskuterat att ändra de erkända gränserna, dvs. de yttergränser som gäller för republiken Bosnien-Hercegovina. Det som diskuteras – och som Lennart Rohdin på goda grunder har synpunkter på – är att man skulle acceptera att göra en uppdelning i tre delar av denna republik. Det är fortfarande samma republik om än med en helt annan utformning eller intern struktur än vad vi alla diskuterade för några år sedan.

Anf. 47 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Som statsministern säkert känner till har den svenska regeringen senast tidigare i veckan till säkerhetsrådet uttalat sitt stöd för Owens och Stoltenbergs arbete och plan. Som statsministern säkert också känner till beror den uppkomna situationen på att man från visst serbiskt och kroatiskt håll, med understöd i Zagreb och Belgrad, har startat en aggression mot denna folkrättsligt erkända stat. Det finns mängder av både serber och kroater i Bosnien som inte står bakom aggressionen.

Min fråga kvarstår naturligtvis: Vad har man för folkrättslig grund för att stödja ett arbete som innebär en uppdelning på de villkor som aggressorerna har skapat?

Anf. 48 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag accepterar inte att detta skulle vara en uppdelning på de villkor som aggressorerna har skapat. Vad som nu inträffar är att man sätter press på samtliga tre parter i konflikten i Bosnien-Hercegovina. Icke desto mindre ligger nu en betydande press på serberna. Den pressen ligger inte bara på de bosniska serberna utan även på det stora Serbien, som kallas Restjugoslavien, i form av ekonomiska sanktioner. Ingen kan påstå annat än att det internationella samfundet har lagt en utomordenligt hård press på parterna för att man skall upphöra med aggressionen, gå tillbaka och acceptera att inom ramen för Bosnien-Hercegovina skall kroater, serber och muslimer kunna bo i fredlig samlevnad.

För att fred skall kunna etableras – detta är fakta – krävs en överenskommelse. Samtliga tre parter måste göra eftergifter. Det gäller således även de bosniska muslimerna, där det finns de som i detta läge tror att en eskalering av kriget, stora bombningar och stora militära internationella interventioner skulle kunna vrida utvecklingen rätt. Jag tror att det är ett fundamentalt misstag.

Jag tror att det är oerhört viktigt att nu gripa den chans till fred som möjligen finns – ingen kan vara säker. Oavsett vad vi tycker om den fred som möjligen, möjligen kan komma är den faktiskt att föredra framför en fortsättning av krig, lidande och elände av den art som vi har sett under de senaste åren.

Biståndet till Sydafrika

Anf. 49 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag vill vända mig till bistandsminister Alf Svensson. Min fråga gäller det stundande valet i Sydafrika. Vi vet att utrikesministern för närvarande befinner sig i Sydafrika. Sverige har under många år gett stöd till ANC och andra demokratiska krafter. Det stödet upphörde i och med januari månads utgång. Vi vet att bara en del av pengarna till ANC har överförts till olika projekt för att stödja demokrati och utveckling i Sydafrika.

Jag vill för det första fråga om bistandsministern själv har för avsikt att så snart som möjligt efter valet – som alla förväntar sig att ANC kommer att vinna – besöka Sydafrika för att på plats se de, i mina ögon, mycket goda svenska bistandsprojekten och de insatser där svenska biståndspengar finns med.

För det andra undrar jag om Alf Svensson vid det här besöket är villig att beakta en eventuell omprövning för att ytterligare biståndspengar skall kunna ges så att man kan göra en massiv insats för att bidra till uppbyggnaden av Sydafrika vad gäller såväl utveckling som demokrati.

Anf. 50 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Först vill jag säga till Eva Zetterberg att den tingens ordning som bestämdes när det gäller relationerna till ANC om bistandsperiodens längd och när biståndet skulle avbrytas och redovisas kunde vi komma fram till i största samförstånd med ANC-ledningen. Den tyckte att besluten var bra.

Regeringen har i dag beslutat om valobservatörer, och jag tänkte faktiskt vara en av dem på själva valdagen.

När det gäller frågan om fortsatt bistånd till Sydafrika har varken regeringen eller vi på UD någonsin tänkt att den satsningen skulle upphöra. Den skall naturligtvis få karaktären av att vara ett försonande inslag och kanaliseras genom nya kanaler.

Indonesien

Anf. 51 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag vill också ställa en fråga till bistandsministern. Det gäller en händelse som ägde rum den 11 februari i år. Tre ledande företrädare för den fria fackföreningsrörelsen i Indonesien arresterades i anledning av en generalstrejk som utlystes då.

I strid med ILO-konventionen vägrar den indonesiska regeringen att erkänna den fria fackföreningsrörelsen.

Med hänsyn till att vi haft åtskilliga diskussioner om Indonesien och med hänsyn till att jag har ansett att regeringen har en för ljus bild av Indonesien och Östtimor vill jag fråga: Vilka åtgärder är regeringen nu beredd att vidta med anledning av den här alarmerande nyheten om arresteringarna av fackliga företrädare och vägran att erkänna en fri fackförening i Indonesien?

Anf. 52 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Hans Göran Franck och jag har, som sagt, åtskilliga gånger resonerat om MR-situationen världen över, inte minst i Indonesien. Vi är överens om att det finns åtskilligt övrigt att önska.

Jag kan försäkra Hans Göran Franck och övriga närvarande i kammaren att dessa diskussioner förs ständigt.

Däremot skall jag tillstå att jag inte har tagit upp fallet från den 11 februari om tre ledande företrädare för fackföreningsrörelsen. Jag lovar självfallet att undersöka och informera mig om det här fallet och se på vad sätt det kan föras in i de ständigt återkommande resonemangen, inte minst med Indonesien, om MR-situationen.

Anf. 53 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Många ledamöter har begärt ordet för att framställa frågor. Därför kommer jag inte att ge tillstånd till kompletterande frågor, utan det blir ett anförande per ledamot.

Bristen på sovvagnar

Anf. 54 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag har en fråga till kommunikationsministern om SJ:s situation.

Trafiken ökar i omfattning, vilket är glädjande, men det är därmed stor brist på vagnar, framför allt sovvagnar. Vi har tidigare hört att sovvagnstrafiken från Sundsvall–Gävle mot Göteborg och liknande har dragits in.

Häromveckan inträffade en närmast otrolig historia. Ett antal fjällhotell i Jämtland hade beställt och fått bekräftat några hundratal platser för turistsäsongen. Hotellen fick besked nu, några veckor före säsongen, att det inte fanns platser därför att det inte fanns tillräckligt med vagnar.

Är det ont om pengar, eller beror det på något annat? Jag skulle vilja fråga kommunikationsministern: Har han haft kontakt med SJ i det här fallet, eller avser ministern att ta kontakt med SJ för att kunna klara upp den här frågan?

Anf. 55 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Vi har en fortlöpande kontakt med SJ om dessa frågor, senast i den gångna veckan.

Sovvagnstrafik är mycket olönsam ur ett företagsekonomiskt perspektiv. Sovvagnarna används under en ganska kort tid av dygnet, och det är ganska få resande. Det blir därför höga kostnader. För varje resande måste ett antal ton materiel släpas med. Detta är naturligtvis ett bekymmer.

Vi har fört diskussioner i denna kammare om de planer som funnits hos SJ att lägga ned sovvagnstrafiken bl.a. mellan Gävle och Göteborg.

Investeringskostnaden för att åstadkomma nya vagnar är mycket stor. Det finns ett antal vagnar, men arbetsmiljökraven leder till att de under sista perioden går på dispens eftersom det finns asbest i dem. Det behövs ytterligare 40 miljoner kronor för att sanera dessa vagnar.

Detta är inte en fråga för vare sig regeringen eller riksdagen, utan det är SJ som har ansvaret för att hantera frågan. Denna kammare har delegerat det ansvaret till SJ.

Jag hoppas dock att det skall gå att få fram pengar i den arbetslöshetssituation vi har. Det är nämligen ett mycket arbetskraftsintensivt arbete att sanera dessa vagnar och se till att det kommer fram tillräckligt med vagnar som både är arbetsmiljömässigt tillfredsställande och som kan stå till tjänst för exempelvis den växande fjällturismen.

Tibet

Anf. 56 LEIF BERGDAHL (nyd):

Herr talman! Jag vill vända mig i första hand till Alf Svensson men även i viss mån till statsministern. Det gäller Tibet. Det är inte ofta vi talar om länder som blivit utsatta för kommunistiskt förtryck – man diskuterar hellre enpartistater och vår inställning till dem.

I Tibet pågår, enligt Solsjenitsyn, historiens grymmaste kommunistförtryck. Han har ju viss erfarenhet på området.

USA tar i regel upp Tibetfrågan när man diskuterar "most-favoured-nation"-situationen för Kina. Jag undrar: Har svenska regeringen gjort någonting för Tibet, eller kommer den att göra någonting?

Anf. 57 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag är överens med Leif Bergdahl om att Tibet verkligen lider under ett förskräckande förtryck. Det är heller inte alldeles enkelt att göra biståndsinsatser. En del görs, bl.a. för flyktingar från Tibet i andra länder.

Jag kan försäkra att när jag besökte Kina för någon tid sedan tog jag upp saken mycket rejält och grundligt med ledare där, med den lilla verkan det nu hava kan.

Vi är inte på något sätt avogt inställda, utan gör vad vi kan för att på något sätt, jag höll på att säga infiltrera – för det är vad det gäller – med biståndsinsatser för Tibet.

Informationsteknologi

Anf. 58 ANITA JÖNSSON (s):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsministern.

I förra veckan höll statsministern ett tal vid Ingenjörsvetenskapsakademiens jubileumsfond som handlade om informationsteknologins framtid och

möjligheter i samhällsutvecklingen. Statsministern framförde vid detta tal att för att ge ledning och inriktning för en bred nationell satsning på informationsteknologin kommer statsministern att tillkalla en kommission.

Det finns ett brett gemensamt intresse mellan regeringspartierna och Socialdemokraterna inom detta område, vilket motionerna från allmänna motionstiden visar. För 14 dagar sedan presenterade vi i vår motion samma idé om en bred kommission för IT.

Min fråga till Carl Bildt blir: På vilket sätt kommer oppositionen att ges rätt att deltaga i denna för nationen så viktiga fråga?

Anf. 59 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag sätter värde på det stöd som jag är övertygad om finns på stor bredd i denna riksdag för att vi skall göra rejäla satsningar för att lyfta fram Sverige som ett högteknologisamhälle. Jag tror det är viktigt inte minst i dessa tider där vi har varit så fokuserade vid det gamla, krisen och problemen, att vi också ser alla de möjligheter som Sverige har att hävda sig väl i denna tid av väldig global och teknologisk omvandling.

Därför är det viktigt att notera att denna nationella kommission är till för att framför allt samla regeringens arbete och ta fram olika förslag. Vi skall inte göra det som något samlat paket, utan vår strävan är att löpande ta fram förslag och sedan presentera dem för riksdagen. Självfallet kommer vi både att lyssna på förslag som kommer från riksdagen och att sätta värde på dialogen i samband med att vi presenterar förslagen för riksdagen.

Som det är tänkt i dag är det en kommission med regeringens företrädare, med vissa myndigheter och med företrädare för vissa externa intressen – icke bredare än så i nuvarande läge.

Aktiebeskattningen

Anf. 60 WIDAR ANDERSSON (s):

Herr talman! En regering har saker och ting som den måste göra och andra saker som den vill göra i mån av möjlighet. Det som måste göras i dag är att vidta åtgärder för att få ned arbetslösheten och för att få ned budgetunderskottet.

Skulle statsministern mot den bakgrunden vilja försöka förklara för mig och kammarens ledamöter hurvuda skattebefrielsen av utdelningen till enskilda aktieägare är något som regeringen måste göra för att få ned arbetslösheten och budgetunderskottet eller något som regeringen vill göra av ideologiska och i mina ögon snedvridna fördelningspolitiska skäl.

Anf. 61 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det finns sådant som man både vill göra och måste göra. Det Sverige måste göra är att få fart på tillväxt och företagande. Utan tillväxt och företagande får vi aldrig några nya jobb. De nya jobben måste komma i de enskilda företagen. Vi kan inte alla jobba på AMS eller i den offentliga sektorn. Det tror jag att vi numera faktiskt är överens om.

För att jobben skall komma i de privata företagen måste det fram investe-

ringskapital. För att investeringskapital skall komma fram måste det vara en rimlig beskattning av detta kapital. Att Sverige som ett av de allra sista länderna i Europa avskaffar det orimliga systemet med dubbelbeskattning av riskkapitalet i företagen är inte för tidigt. Det är snarare för sent. Detta är någonting – låt mig bara understryka det – som Finland har gjort och som Norge har gjort, om vi håller oss till den allra närmaste världen.

Det finns inget land som tror att man kan få företagarexpansion och investeringar om man har en dubbelt så hård beskattning på det kapital som går till framtidsinvesteringar i företagen som på det kapital som vi alla sätter in på banken. Det här är något som vi vill göra, det är någonting som vi måste göra och det är någonting som är nödvändigt för att klara sysselsättning och tillväxt för Sverige.

Förändringen av pensionssystemet

Anf. 62 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Bo Könberg med anledning av diskussionen om förändringar i pensionssystemet.

Svenska arbetsgivareföreningen har upplevt detta som en stor bromskloss. Jag önskar att regeringen klargör sin uppfattning när det gäller löneökningar som en förutsättning för ökade egenavgifter. Jag tror att det är viktigt att svenska folket får ett klarläggande besked i den frågan, annars ställer man inte upp.

Anf. 63 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag tror att svenska folket och Svenska arbetsgivarföreningen har fått det klargörandet från regeringen redan, via både mig och skatteminister Bo Lundgren.

Det är alldeles klart att det förslag som nu läggs fram av pensionsarbetsgruppen – en grupp i vilken jag är ordförande och där de fyra regeringspartierna och Socialdemokraternas representanter är överens om uppläggningsen – innebär att det skall ske en växling av avgifter mellan arbetsgivaravgift och egenavgift. Den tekniska lösningen är att arbetsgivaravgifterna sänks och att bruttolönerna höjs. Därmed ges det möjligheter till egenavgifter.

Jag tycker också att man från arbetsgivarhåll de senaste dagarna har klargjort att man tycker att pensionsreformen är angelägen, att man tycker att det är bra med egenavgifter och att man tycker att tekniken är den rätta. Jag hoppas att det som har varit de senaste veckorna har varit det SAF-tidningen i en ledare kallade en storm i ett vattenglas. Sedan kan man alltid diskutera vems fel det var att det stormade i vattenglas.

Utgiftsökningar till följd av indexregleringar

Anf. 64 CHRISTER WINDÉN (nyd):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsministern.

Samme finansminister som Carl Bildt hänvisade till i sitt svar till Thage

Peterson är intervjuad i senaste numret av Skattebetalarnas förenings tidning *Sunt förnuft*. Där hävdar han att ett av de svåraste problemen att komma till rätta med när det gäller budgetunderskottet är automatiken i alla indexreglerade ökningar på utgiftssidan. Jag tror att det i stort sett bara är 15 % eller något ditåt som inte är indexreglerat. Enda möjligheten att komma till rätta med detta är att kunna ha ett annat system än indexreglering.

Nu undrar jag om statsministern delar Kjell-Olof Feldts uppfattning och om han i så fall ämnar göra något åt det i form av ett rejält förslag.

Anf. 65 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag har inte läst artikeln. Vi konfererade litet här. Jag tror nog att siffran 15 % kan ha varit riktig för ett tag sedan, men jag tror inte att det är så långre. Det här har undergått en icke oväsentlig förändring. Jag skall ta reda på den siffra som gäller nu.

Visst finns det system som på ett eller annat sätt är bundna till löneutveckling eller prisutveckling. Vi har i delar av socialförsäkringssystemen en inbyggd trygghet, en följsamhet med antingen det ena eller det andra. Det varierar. Visst kan detta i någon utsträckning vara ett problem. Men vi vet också vilka krav som ibland ställs i denna kammare på att t.ex. pensionärernas standard skall utvecklas på ett rimligt sätt i förhållande till den samhälls-ekonomiska utvecklingen.

Även om jag delar uppfattningen att man skall komma bort från den typen av automatik som leder till att man missar en nödvändig följsamhet med utvecklingen av den reala ekonomin, tror jag inte att man kan komma till en situation där vi inte har någon typ av följsamhet. Låt mig bara peka på pensionssystemet som ett exempel. Men vi har gjort ganska aktningvärda ansträngningar för att komma bort från en hel del av indexeringarna och de automatiska ökningssystemen, som förut ställde till ett så stort problem och som fortfarande delvis kan vara ett problem, men inte alls av den storleksordning som det var förr.

Ryssland

Anf. 66 PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Jag har en fråga till statsministern.

Utvecklingen i Ryssland inger oss alla oro. Det är bara Ryssland självt som kan avgöra sitt öde. Vi ser nu hur gammelmunnister och högerextremister skördar framgångar på grund av de sociala och ekonomiska problemen. Omvärlden tvekar också om i vilken form man skall stödja.

I det läget lär statsministern på en alptopp någonstans ha rekommenderat Ryssland att ha mer av chock än terapi i sin ekonomiska politik. Jag skulle vilja veta om detta var statsministerns privata uppfattning, som han framförde till världspressen, eller om det är en ledstjärna i regeringens Rysslands-politik.

Anf. 67 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det jag framför allt ägnade mig åt i det sammanhanget var att titta på den ekonomiska utveckling som har varit i Ryssland. Det finns en uppfattning, som jag har noterat ibland marknadsförs av Pierre Schori eller socialdemokratiska företrädare, att det har bedrivits en s.k. chockterapi i Ryssland. Så är ju inte fallet.

Huvuddelen av de ekonomiska problem som man har i Ryssland i dag är ju en följd av det gamla kommunistiska planhushållningssystemet. Så är det. Men en betydande del är också en följd av de ofullständigheter, oklarheter och ryckigheter som utmärkte den ekonomiska politiken framför allt under Gorbatsjov, då saker och ting förvärrades. Men i någon utsträckning beror de också på att man under de senaste åren har haft svårigheter att fullfölja en rak reformkurs. Det kan man i viss mån ha förståelse för. Det är inte alldeles lätt.

Men det är viktigt att identifiera att det inte har varit för mycket av reformer i Ryssland, som det ibland låter som när man lyssnar på socialdemokraterna. Det har varit för litet av ekonomiska reformer i Ryssland. Det behöver inte göras mindre, det behöver göras mer.

Det som framför allt är faran och hotet just nu är risken för hyperinflation. När man talar om socialt ansvarstagande skall man veta att det orättfärdigaste som kan drabba ett samhälle är hyperinflation. De inflationstakter vi talar om är inte hundratals procent, det är tusentals eller kanske mer än 10 000 %. Pensionärers och sparares pengar bara försvinner. Men de som sitter på tillgångarna, de gamla direktörerna eller vilka det nu är, klarar sig. Vanligt folk drabbas. Därför är faran för hyperinflation någonting som det finns all anledning att uppmärksamma. Det skulle få vittgående sociala och politiska konsekvenser.

Moralhöjande åtgärder

Anf. 68 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga om moral till statsministern.

I gårdagens TV-program Striptease beskrevs de hejdlösa svindlerier som skett i fackföreningsägda BPA. Ilskna och besvikna arbetslösa byggnadsarbetare var djupt upprörda över hur höjdarna inom BPA hade skott sig på ett oanständigt sätt.

Det är uppenbart att sådant förekommer inte bara inom den röda rörelsen. Men det bekymmersamma är att när höjdarna betar sig på det sättet finns det risk för att moraluppfattningen bland vanliga människor vittrar sönder.

Har regeringen någon strategi för att höja moralen bland det svenska folket när det gäller denna typ av beteende?

Anf. 69 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Som Karin Falkmer påpekade har vi inte någon möjlighet att ingripa mot vad som har skett i det här fallet i fackföreningsägda företag. Där får man utgå från att de själva städar upp.

Vi har haft ett ansvar för att ingripa mot de missförhållanden vi har sett inom den statliga verksamheten. Låt mig nämna de fallskärmsavtal vi blev medvetna om när vi flyttade in i regeringskansliet. Vi drev – mot juristernas inrådan – frågan till åtal angående de personer som vi ansåg hade, mot bakgrund av vad som hade inträffat, fått ersättningar som inte på något sätt var skäligen. Det hela slutade med att vi lyckades återkräva ett antal miljoner kronor till skattebetalarna.

Detta gjorde vi framför allt inte av statsfinansiella skäl utan av moraliska skäl. Vi ville göra en moralisk markering mot den typen av oskick som dessa fallskärmsavtal ledde till. Sedan kan man vara förvånad över att den typen av bristande moral som vi tyckte oss se i delar av den statliga hanteringen visade sig vara ännu mera utpräglad i andra delar av samhället. Vi har gjort en god insats om de exempel vi har statuerat med hjälp av regeringens ingripanden mot fallskärmsavtalen leder till att man på andra ställen blir mera aktsam än vad man varit tidigare.

Anf. 70 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Härmed är frågestunden avslutad.

Jag beklagar att några ledamöter som har begärt ordet inte har fått det. Jag önskar bättre lycka nästa gång.

Jag tackar statsministern och övriga statsråd för er medverkan i kammaren i dag.

5 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställdes

den 16 februari

1993/94:355 av *Magnus Persson* (s) till kulturministern om ökat antal flyktingar i Värmland:

2 000 kosovoalbener förväntas inom en snar framtid komma att utvisas från Norge till Sverige. Enligt den information som getts polisen är det främst på grund av pågående OS och rädslan för skilda aktioner som ligger bakom de norska myndigheternas utvisningsbeslut. Det finns ett större antal flyktingar som efter utvisningsbeslut i Sverige tagit sig över gränsen till Norge i hopp om en fristad. Norge har sedan förra våren tillämpat regeln om första asylansökan, vilket innebär att de flyktingar som kommit via Sverige återbördras hit. Det blir i första hand till Värmland de skickas, varav de första redan anlänt. Karlstadspolisen har bitt angränsande polisdistrikt om hjälp att med alla till buds stående medel söka klara den närmast förestående flyktingvågen. Befintliga arrestlokaler är fyllda till bristningsgränsen. Nu söker man med ljus och lykta efter lämpliga lokaler i syfte att kunna hysa de återvändande flyktingarna. Runt om i Värmlands län, i ett antal kommuner finns lediga lokaler att tillgå i form av bl.a. förutvarande flyktingförläggningar. Under en kortare övergångstid borde dessa lokaler kunna användas för att tillfälligt hysa dessa flyktingströmmar.

Är statsrådet beredd att i samråd med justitieministern vidta lämpliga åtgärder för att ombesörja både lokal- och bevakningsfrågor i samband därmed?

6 § Kammaren åtskildes kl. 15.13.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 2 § anf. 9 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. ajourneringen kl. 13.50 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1993/94:62
17 februari 1994

Torsdagen den 17 februari

1 § Justering av protokoll	1
2 § Svar på interpellation 1993/94:81 om ökande segregation i skolorna	1
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Johan Lönnroth (v)	
Christer Lindblom (fp)	
Björn Samuelson (v)	
Marianne Carlström (s)	
Eva Johansson (s)	
Inger Lundberg (s)	
3 § Svar på interpellation 1993/94:85 om timmertransporter på järnväg i stället för landsväg	22
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Leo Persson (s)	
Ajournering	28
Återupptagna förhandlingar	28
4 § Muntliga frågor till regeringen	28
Förste vice talmannen (välkomstord)	
<i>Uppgiftsskyldighet vid aktieförsäljning</i>	28
Anita Johansson (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Statsskulden</i>	29
Dan Eriksson i Stockholm (nyd)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Arbetslösheten</i>	30
Thage G Peterson (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Regeringens kontakter med samerna</i>	31
Magnus Persson (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Bosnien</i>	32
Lennart Rohdin (fp)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Biståndet till Sydafrika</i>	34
Eva Zetterberg (v)	
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
<i>Indonesien</i>	34
Hans Göran Franck (s)	
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
Förste vice talmannen (om debattreglerna m.m.)	

<i>Bristen på sovvnagar</i>	35
Tage Pålsson (c)	
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
<i>Tibet</i>	36
Leif Bergdahl (nyd)	
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
<i>Informationsteknologi</i>	36
Anita Jönsson (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Aktiebeskattningen</i>	37
Widar Andersson (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Förändringen av pensionssystemet</i>	38
Lena Öhrsvik (s)	
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
<i>Utgiftsökningar till följd av indexregleringar</i>	38
Christer Windén (nyd)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Ryssland</i>	39
Pierre Schori (s)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
<i>Moralhöjande åtgärder</i>	40
Karin Falkmer (m)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
Förste vice talmannen (avslutningsord)	
5 § Anmälan om fråga	
1993/94:355 av Magnus Persson (s) om ökat antal flyktingar i	
Värmland	41